

Jyri Ylämäki

HAHMOSUUNNITTELU, KUVITUS JA TAITTO LASTEN LUKU- JA KIRJOITUSHARJOITUKSIIN

Opinnäytetyö

Muotoilija (AMK)

Graafinen muotoilu

2023

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tutkintonimike	Graafinen muotoilija (AMK)
Tekijä/Tekijät	Jyri Ylämäki
Työn nimi	Hahmosuunnittelu, kuvitus ja taitto lasten luku- ja kirjoitusharjoituksiin
Toimeksiantaja	Laura Ylämäki
Vuosi	2023
Sivut	42 sivua, liitteitä 29 sivua
Työn ohjaaja(t)	Tarja Brola

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena on alakoulun 1–2-luokkalaisten lukemisen eriyttämiseen suunniteltu tehtäväpaketti ja sen hahmojen suunnittelu ja kuvitus. Tehtäväpaketin tarkoituksena on tukea lukemaan oppimista hauskoilla tehtävillä, joissa seikkailee tätä tehtäväpakettia varten suunnitellut hahmot. Työ toteutettiin yhteistyössä alakoulussa työskentelevän asiakkaan kanssa. Asiakas on luokanopettaja, joka suunnitteli tehtävien opetuksellisen sisällön.

Työtä varten toteutettiin taustatutkimus, jota hyödynnettiin hahmojen suunnittelussa. Hahmojen ja kuvituksen suunnittelua varten tutkittiin, millaisia hahmoja ja muuta kuvitusta on vuoden 2016 jälkeen julkaistuissa aapisissa. Tutkimusmenetelminä käytettiin vertailua, kuva-analyysia ja moodboardia. Tutkimuksessa selvisi, että aapisen hahmogalleria on erittäin monipuolinen, sisältäen eläinhahmoja, lapsia ja vanhuksia. Hahmot olivat aina liikkeessä tai tekevässä jotain toimintaa, esimerkiksi juoksemista ja elehdintää. Hahmot ja muu kuvitus oli myös värikästä ja tyyliä.

Opinnäytetyön toteuttaminen aloitettiin tekemällä taustatutkimus. Tutkimuksen jälkeen alkoi hahmojen suunnittelu. Kun hahmojen konsepti ja tehtäväpaketin suunta oli päätetty, alkoi laajamittainen hahmojen luonnostelu, jonka aikana eri luonnosvaiheita näytettiin asiakkaalle. Asiakas kommentoi hahmojen luonnosten kehittymistä ja ohjasi mielipiteillään prosessia. Kun hahmojen luonnokset olivat hyvässä vaiheessa, alettiin suunnitella ja taittaa paketin tehtäviä. Asiakas toimitti tehtävien sisällöt, jotka kuvitettiin ja taitettiin tehtäväpaketiksi. Projektin edetessä päätettiin, että tehtävät tulee jättää mustavalkoisiksi, minkä vuoksi tehtäväpaketista tuli mustavalkoinen. Tehtävistä suuri osa oli väritystehtäviä, joten esimerkiksi virallista väripalettiä ei tehty. Tällä päätöksellä haluttiin tukea lasten omaa luovuutta.

Tehtäväpaketti julkaistaan Freedissä, joka on opettajien sähköinen materiaallipankki. Tämän työn produktin on siis mahdollisuus saavuttaa enemmänkin käyttäjiä kuin sen tilannut asiakas.

Asiasanat: graafinen suunnittelu, kuvitus, opetus, tehtäväpaketti, hahmosuunnittelu

Degree title	Bachelor of Culture and Arts
Author (authors)	Jyri Ylämäki
Thesis title	Character design, illustration and layout for children's reading and writing exercises
Commissioned by	Laura Ylämäki
Time	2023
Pages	42 pages, 29 pages of appendices
Supervisor	Tarja Brola

ABSTRACT

The objective of this thesis was to make a material pack to individualise reading and writing exercises for primary school pupils in grades 1 and 2, and also to design and illustrate characters for this material pack. The purpose of these exercises is to support the reading skills of children with fun tasks, in which the designed characters are going on an adventure. This project was implemented in collaboration with a customer who works as a primary school teacher. The customer was responsible for making the lesson materials for this exercise pack.

For this project, research was conducted which was used in the character design. For the character design and illustration, it was also studied what type of characters and other illustrations were used in ABC books published after 2016. The research methods included comparing, image analysis and mood board. The analysis shows that the characters appearing in ABC books was extremely diverse, ranging from animal characters to children and elderly people. The characters were also always moving or doing something, such as running or making gestures. The illustrations as a whole were also colorful and stylized.

After the research part, the sketching of the characters started. Once the concept of the characters and the material pack had been decided on, the customer was heavily involved in the sketching process, providing input for the character design. After a sufficient point of satisfaction in terms of the character designs had been reached, the process of designing the layouts of the exercises started. The customer provided the teaching part of the material pack. During this part of the project, it was decided that the illustrations were to be left uncolored, which led to the whole project being black and white. As the illustrations were now coloring images with just the outlines, it was also decided that there would be no official color palette. This decision was made in part to support the children's own creativity.

This exercise pack will be published in Freed, which is a material bank website for teachers. This way, the project has the potential to reach a larger audience than just the customer who commissioned this project.

Keywords: graphic design, illustration, teaching, lesson materials, character design

SISÄLLYS

KÄSITELUETTELO	5
1 JOHDANTO	6
2 TUTKIMUSASETELMA JA -MENETELMÄT	7
2.1 Käsitekartta ja viitekehys	7
2.2 Tutkimuskysymykset.....	9
2.3 Tutkimusmenetelmät	9
3 OPPIMATERIAALIN KUVITTAMINEN.....	11
3.1 Mitä kuvittaminen on?.....	11
3.2 Mitä hahmosuunnittelu on?.....	11
4 KUVITUS ALAKOULUN OPPIMATERIAALEISSA.....	12
4.1 Hahmot julkaistuissa aapisissa	12
4.2 Muu kuvitus aapisissa.....	15
5 PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN	17
5.1 Taustatutkimuksesta toteutukseen	17
5.2 Työn ideointi ja hahmojen konseptointi.....	18
5.3 Hahmojen suunnittelu	20
5.4 Tehtäväpaketti	26
5.5 Tehtävät.....	27
6 LUOTETTAVUUS.....	34
6.1 Tutkimuksen luotettavuus	34
6.2 Projektin luotettavuus	35
7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	37
8 POHDINTA.....	37
LÄHTEET.....	40
KUVALUETTELO	42
LIITTEET	43

KÄSITELUETTELO

Hahmosuunnittelu (eng. character design)

Hahmosuunnittelu on prosessi, jossa luodaan hahmon tai hahmojen ulkoasu. Tähän sisältyy perehtyminen hahmon persoonallisuuteen, jotta hahmon fyysisistä ominaisuuksista voidaan luoda visuaalisen kuva, jotta vältetään välinpitämättömyyden tunne katsojassa. (Kar 2019; Sanz 2018.)

Kuvitus (eng. illustration)

Kuvat, joiden ensisijainen tehtävä on herättää katsojassa mielenkiintoa. Kuvitus tiivistää, elävöittää, koristaa, havainnollistaa, syventää ja selkeyttää tarinaa tai informaatiota. Se voi olla myös itsenäinen kertova kuva ilman tekstiä. Kuvituskuvia käytetään laajalti kaikissa medioissa, kuten oppikirjoissa ja aikakauslehdissä. (Graafinen 2015.)

Kuvitustekniikka (eng. style of illustration)

Kuvitustekniikka tarkoittaa tietylle kuvittajalle ominaista tapaa tai tekniikkaa toteuttaa kuvituksia. Näitä tekniikoita ovat esimerkiksi vektori- ja vesivärikuvitus. (Nikolaeva 2016–2017.)

Oppiminen (eng. learning)

Oppiminen tarkoittaa tietojen ja taitojen omaksumista esimerkiksi harjoittelun tai opetteluun avulla tai ympäristön ja esimerkkien vaikutuksesta (Kotimaisten kielten keskus 2021).

Taitto (eng. layout)

Taitto on julkaisun elementtien sommittelua ja tyyliin muotoilua. Tällaista taittotyötä esiintyy esimerkiksi lehdissä, mainoksissa, kirjoissa ja nettisivuilla. (Jaskara 2020.)

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tutkimusosan aiheena on, millaisia hahmoja on alkuopetuksen lukemisen ja kirjoittamisen oppimateriaaleissa. Kyseinen aihe valikoitui siksi, koska se tukee hyvin oman produktini aihetta suunnitella, kuvittaa ja taittaa tehtäväpaketti, johon oppimateriaalipakettinakin viitataan tekstissäni. Tehtäväpaketti toteutettiin yhteistyössä luokanopettajana työskentelevän asiakkaani kanssa, joka suunnitteli paketin tehtävät.

Aihe on ajankohtainen silloin, kun oppimateriaalia uudistetaan ja uusia kirjoja julkaistaan. Erilaisia oppimateriaaleja ilmestyy melko usein, jonka vuoksi on yllättävää, kuinka vähän asiaa on tutkittu kuvituksen ja hahmosuunnittelun kannalta. Suomalaista tutkimusta on tehty lähinnä muissa opinnäytetöissä, jotka käyttävät lähteinään pääosin samoja lähteitä, joita on käytetty myös tässä työssä. Kotimainen tutkimus, esimerkiksi Hatva (1993), on melko vanhaa ja oppikirjat ja työtavat ovat muuttuneet tutkimusten julkaisun jälkeen. Sen vuoksi tämän työn lähteinä käytetään enimmäkseen ulkomaisten kuvittajien tekstejä.

Itselleni aiheen merkitys on moniosainen, sillä olen aina halunnut tehdä jonkinlaista lastenkirjakuvitusta. Yhteistyö alakoulun opettajan kanssa mahdollistaa samankaltaisen kokemuksen, vaikka tulos on hieman erilainen kuin lastenkirjoissa. Koen, että asiakastyön tuomat rajoitteet luovat usein parhaita tuloksia, sillä on otettava huomioon asiakkaan tarpeet ja yritettävä tasapainotta niitä taustatutkimuksen kanssa.

Tätä opinnäytetyötä varten tehty taustatutkimus antaa myös kuvaa siitä, millaisia kuvituksia on jo tehty ja miten asiaa kannattaa lähestyä omassa produktissa. On myös hyvä ottaa huomioon lopullisessa tuotteessa sen olevan pohjoismaista designia pohjoismaisille lapsille. Se, mikä toimii täällä, ei välttämättä toimisi muualla maailmalla yhtä hyvin. Muumit ovat hyvä esimerkki maailmalla menestyneistä hahmoista. Vaikka ne eivät ole aapisten tai muiden oppikirjojen kuvituksia, saattaisivat muumit aivan mainiosti seikkailla vastaavissa opettavaisissa kirjoissa. Muumeista on olemassa varhennettuun kielenopetukseen suunnattu digitaalinen oppimisovellus Moomin Language School. Sovellus on rajattu tämän työn ulkopuolelle, sillä se ei ole oppikirja. Tämän työn

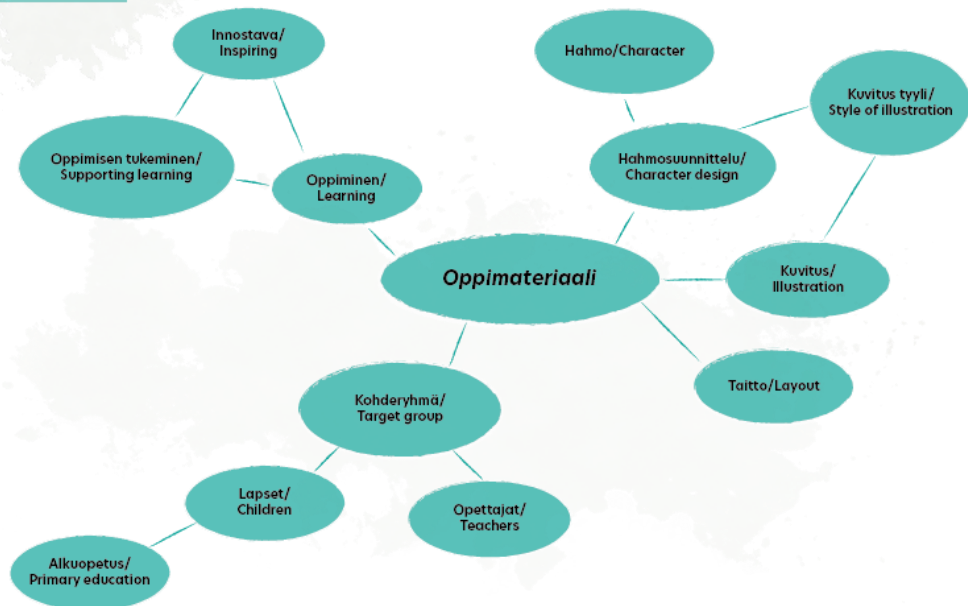
taustatutkimus kohdistetaan kotimaisiin aapisiin. Työ on rajattu keskittymään nimenomaan nykyisen, vuonna 2016 voimaan astuneen opetussuunnitelman aikana ilmestyneisiin suurimpien kustantajien julkaisemiin kirjasarjoihin.

2 TUTKIMUSASETELMA JA -MENETELMÄT

2.1 Käsitekartta ja viitekehys

Tutkimusta varten luodaan käsitekartta ja viitekehys, joiden avulla jäsenel-
lään tutkittavassa asiassa olevia erilaisia näkökulmia. Näkökulmat jaotellaan
erilaisiin kategorioihin, joiden välillä voi olla yhteyksiä. (Anttila 1998, 6.1.1;
6.1.2.)

Käsitekartta

Kuva 1. Tutkimuksen käsitekartta (Ylämäki 2023)

Kuten kuvasta yksi nähdään, käsitekartta on rakentunut viiden pääkäsitteen ympärille: kuvitus, taitto, hahmosuunnittelu, oppiminen ja kohderyhmä. Näiden käsitteiden avulla kartoitetaan työn taustatutkimusta sekä määritellään lopullista tuotetta, joka on oppimateriaalikuvitus.

Hahmosuunnittelu on jaettu hahmoihin ja kuvituksen tyyliin. Tarkoituksena on suunnitella materiaalissa seikkaileva hahmo tai hahmot ja valita materiaalille

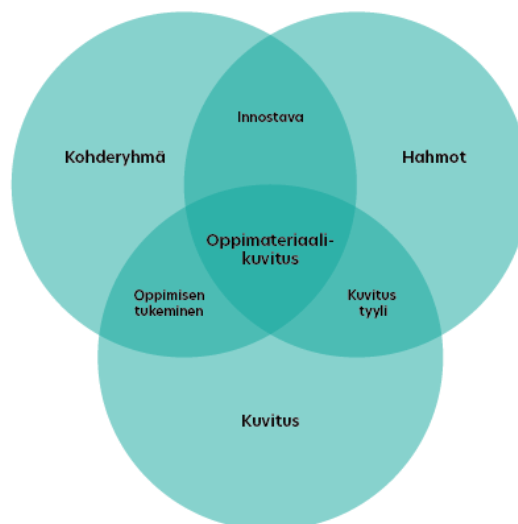
yhtenevä kuvitustyyli. Kuvitustyyliksi valitaan loppujen lopuksi se, mitä asiakas toivoo, koska tuotetta tehdään asiakkaan tarpeisiin eikä oman taiteellisen näkemyksen ilmentymäksi. Hahmojen lisäksi materiaaliin tulee myös muuta kuvitusta, kuten esimerkkikuvia, joten kuvitus on siksi omana pääkäsitteenään.

Koska ollaan tekemässä oppimateriaalia, on tärkeää määritellä myös lyhyesti, mitä on oppiminen. Huomionarvoista tässä työssä on se, että oppiminen itsessään on laaja käsite, joten sen määrittely tässä työssä on hyvin yleisluontoinen. Mukaan on otettu käsitteet oppimisen tukeminen ja innostavuus, sillä kuvituksen on tarkoitus tukea ja innostaa oppimista.

Kohderyhmäksi lopulliselle tuotteelle on määritelty opettajat, sekä tehtäviä käyttävät alkuopetusikäiset lapset. Alkuopetuksella tarkoitetaan tässä työssä peruskoulun 1.–2.-luokkalaisia oppilaita (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 98).

Viitekehyyksiksi olen valinnut kehämallin, jossa tutkittava ilmiö on keskellä ja ympärillä ovat muut siihen liittyvät asiat (Anttila 1998, 6.1.1).

Viitekehys

Kuva 2. Tutkimuksen viitekehys (Ylämäki 2023)

Kuten edellä olevasta kuvasta kaksi selviää, viitekehyksen keskiössä on oppimateriaalin kuvitus, jonka ympärille on kerääntynyt kuvitukseen vaikuttavia asioita. Materiaalin hahmojen tarkoitus on innostaa kohderyhmää oppimaan. Kuvituksen tehtävänä puolestaan on tarjota tukea oppimiseen. Hahmot ja kuvitus linkittyvät tiiviisti toisiinsa kuvitustyylin kautta, sillä on tärkeää, että hahmot ja muu kuvitus on tehty yhtenäiseksi. Yhdessä näistä osa-alueista muodostuu oppimateriaalin kuvitus.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymysten tarkoituksena on kerätä taustatietoa oppimateriaaliprojektia varten. Pääkysymyksen tavoitteena on kartoittaa alkuopetuksen äidinkielen materiaaleissa, erityisesti aapisissa, esiintyviä hahmoja ja niiden ominaisuuksia. Tutkimustuloksia hyödynnetään produktin suunnittelussa ja toteutetaan omat oppimateriaaliahahmot.

Pääkysymys:

Millaiset hahmot sopivat alkuopetuksen lukemisen ja kirjoittamisen oppimateriaaleihin?

Alakysymykset:

Millaisia muita kuvia aapisista löytyy?

Mitä tekniikoita ja tyyliä kuvituksissa on käytetty?

Pääkysymyksen lisäksi aihetta syventää kaksi yllä esiteltyä alakysymystä. Niiden tarkoituksena on selvittää, mitä muita kuvia aapisissa on. Lisäksi selvitetään minkälaisia erilaisia kuvitustyyliä ja tekniikoita on käytetty aapisia tehdessä. Alakysymykset ohjaavat tässä projektissa kuvituksen tyylisuuntaa.

2.3 Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmenetelmiksi on valittu vertailu, moodboard ja kuva-analyysi. Aineisto on kerätty valokuvina eri kustantajien julkaisemista alkuopetuksen oppikirjoista, erityisesti aapisista. Aineistona ovat Tarinoiden aapinen (Otava

2021), Ystävien aapinen (Sanoma Pro 2019) ja Vilskeen aapinen (Edukustanus 2016). Kyseessä on kunkin suurimman oppiainekustantajan uusimmat kirjasarjat äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen alkuopetuksessa.

Tässä tutkimuksessa vertaillaan olemassa olevia hahmoja, josta saatua tietoa voidaan hyödyntää uusien hahmojen suunnittelussa. Vertailu on hyvä menetelmä tähän, koska silloin saa esimerkkejä siitä, mitä muut ovat tehneet ja mitä tekniikoita he ovat käyttäneet (Routio 2007). Tutkimuksessa saadaan siis tietoa siitä, millaisia kuvituksia ja hahmoja tämänhetkisisissä oppimateriaaleissa on. Lisäksi voidaan esittää ammattimaisia näkemyksiä siitä, miten kuvitukset on teknisesti toteutettu sekä mitä eroja ja yhtäläisyyksiä hahmoissa on. Vertailu on myös hyvä menetelmä siksi, että aihetta ei ole juurikaan aiemmin tutkittu, ja Roution (2007) mukaan vertailua voi käyttää uutta alaa kartoittavassa tutkimuksessa.

Toinen menetelmä on moodboard, koska se on luonteva tapa tutkia aihetta kuvien avulla. Moodboard on visuaalinen esitys, joka auttaa inspiroitumaan ja näkemään helposti vaihtoehtoja rinta rinnan. Moodboard koostuu useista kuvista, joita on aseteltu kollaasinomaisesti samalle sivulle. Niiden avulla voi tutkia esimerkiksi kuvien tunnelmaa. (Opas muotoilukasvatuksen tehtäviin 2016, 4, 10.) Moodboardia käytetään esittelemään tunnelmaa ja tyylejä, joilla hahmot ja kuvituksen voisi toteuttaa suunniteltavassa oppimateriaalipaketissa

Kuvien vertailussa hyödynnetään myös kuva-analyysia, jota käytetään perinteisesti taiteen tutkimuksessa. Esimerkiksi suunniteltaessa graafista materiaalia, kuten pelejä ja hahmosuunnitelmia, tarvitaan usein kuva-analyysia. Tutkimusmenetelmänä kuva-analyysi on hyödyllinen myös muilla kulttuurin aloilla. Tutkimuskohteena voivat olla niin tyyliä, eri ajanjaksot kuin taideteos ilmaisuvälineenäkin. (Muotio 2022.) Koska tavoitteena on tehdä graafista suunnittelua hyödyntävä produkti, on kuva-analyysi toimiva menetelmä myös tämän työn taustatutkimukseen. Tutkimuksen kuva-analyysi oli semioottinen, jolla tarkoitetaan sitä, että analyysi kohdistui kuvan välittömän viestin merkitykseen (Muotio 2022).

3 OPPIMATERIAALIN KUVITTAMINEN

3.1 Mitä kuvittaminen on?

Kuten Graafisen artikkelissa (2015) sanotaan kuvittamisesta ja kuvittajan työnkuvasta, on kuvittajan tehtävä tiivistää, elävöittää, koristaa, havainnollistaa, syventää ja selkeyttää tarinaa tai informaatiota. Toisin sanoen tuoda jotain lisää kokonaisuuteen, jota pelkästään tekstillä ei pysty luomaan. (Graafinen 2015.) Etenkin lastenkirjallisuudessa on tärkeää tuoda ilmeikkyyttä ja elehdintää mukaan tukemaan tekstiä, sillä lapsilla saattaa olla hankaluuksia lukea tekstin tunnelmaa, jolloin kuvituskuva tukee tätä. Tämän perustan omiin kokemuksiini keskivaikeasta lukivaikeudesta kärsivänä henkilönä, jolla oli jo lapsena hankaluuksia lukemalla ymmärtää tekstistä äänensävyjä tai tunteita.

Graafisen artikkeli (2015) jatkaa mainitsemalla, että kuvittajan ei tarvitse olla valmistunut mistään koulusta tai yliopistosta, vaan kuvittamiseen voi tarttua kuka vain kenellä on luovaa näkemystä ja halua tuottaa kuvia ja ilmaista itseään taiteellisesti. Kaiken kaikkiaan tämä artikkeli tiivistää kuvittamisen hyvin seuraavalla lauseella: "Kuvituskuvilla voi myös tuoda helpommin esiin aineettomia asioita ja luoda oikeanlaisia tunnelmia." (Graafinen 2015.)

3.2 Mitä hahmosuunnittelu on?

Hahmosuunnittelu on olennainen osa kuvittamista. Aaron Blaise jakaa artikkelissaan (2017) hahmosuunnittelun seitsemään eri osa-alueeseen, jotka voidaan tiivistää tutkimukseen, anatomian tuntemukseen, historian ja tarinan tuntemukseen, luonnosteluun ja viimeistelyyn. Näiden askelten tuloksena Blaisen mukaan pystyy luomaan hahmoja mihin tahansa tarpeeseen.

Kuten hän esimerkeissään projektista Snow Bear toteaakin, Blaise opetteli ensin piirtämään oikean karhun ennen kuin alkoi suunnittelemaan tyylieläviä versioita. Etenkin eläinhahmojen kanssa tämä on hyvä esimerkki, sillä lastenkirjallisuudessa eläimet ovat usein hyvinkin tyylieläviä ja käyttäytyvät eri tavoin kuin oikeat eläimet, mutta muistuttavat silti tunnistettavasti oikeita eläimiä. Esimerkiksi Disneyn Viidakkokirjassa (1968) eläimet laulavat ja tanssivat, mutta muistuttavat silti oikeita eläimiä. (Blaise 2017.)

Toisin sanoen hyvä hahmosuunnittelu on kulmakivi hyvälle kuvittamiselle ja sen tulisi olla lähtökohta, josta aloitetaan ennen kuin siirrytään lopullisiin tuotoksiin. Blaise toteaaakin, että luonnosteluvaiheessa ei saa rakastua omiin tuotoksiinsa, sillä ne ovat vielä hyvinkin elävässä vaiheessa ennen kuin ne päätyvät lopulliseen muotoonsa (Blaise 2017).

4 KUVITUS ALAKOULUN OPPIMATERIAALEISSA

4.1 Hahmot julkaistuissa aapisissa

Vertailtaessa hahmoja julkaistuissa aapisissa, on otettava huomioon, että jokaisella kirjasarjalla on oma kuvitustyylinsä ja hahmot on alunperinkin suunniteltu olemaan toisistaan poikkeavia. Kuten Nikolaeva sanoo artikkelissaan (2017) lastenkirjojen kuvittamisesta, on tyyli hyvin laajalti vaihtelevaa. Kuvittaminen voi olla realistista, erittäin yksityiskohtaista tai jopa todella yksinkertaistettua ja naiivia.

Kuva 3. Esimerkki yksityiskohtien vertailusta Tarinoiden aapisessa (Otava 2021) ja Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

Kuten yllä olevassa kuvassa nähdään, on vasemmanpuoleisessa esimerkissä paljon enemmän yksityiskohtia, taustaa ja värejä, kun taas oikeanpuoleisessa on yksinkertaistettu paljon enemmän (kuva 3). Oikeanpuoleisessa kuvituksessa ei ole taustaa piirretty laisinkaan, vaan oppikirjassa seikkailevat hahmot vain seisovat ja ihmettelevät uusia sanoja. Kuten Nikolaeva sanookin artikke-

lissaan (2017), on lastenkirjallisuudessa kuitenkin aina jotain meneillään. Hahmot eivät vain staattisesti ole paikallaan, vaan aktiivisesti tekevät jotain. Tekeminen voi olla yksityiskohdilla täytetty avaruuslento tai pelkästään uusien sanojen tavaamisen opettelu. Hahmot ovat värikkäitä ja ennen kaikkea ilmeikkäitä, tehden luku- ja katselukokemuksesta lapsia aktivoivan.

Kuva 4. Esimerkki kuvitustyyleistä Vilskeen aapisessa (Edukustannus 2016) ja Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

Myös kuvitustyylejä on monia ja ne vaihtelevat aina kuvittajan ja asiakkaan tarpeen mukaan. Yllä olevassa esimerkissä nähdäänkin selvästi perinteisempi, jopa hieman maalausmainen kuvitus, jossa ei juurikaan ole tasaista väripintaa ja kokonaisuus on paljon pehmeämpi (kuva 4). Oikeanpuoleinen kuvitus on puolestaan enemmän digitaalisen ja modernimman tuntuinen, mutta yhtenäisevästi kuvat ovat silti liioiteltuja. Esimerkiksi hahmojen nenät ovat liian suuret ollakseen realistisia. Nenän koko kuitenkin antaa ilmettä hahmoille ja tekee niistä hausempia lapsille ihmetellä.

Vaikka usein sanotaan, että lastenkirjallisuuden kuvituksen tulee olla helposti lähestyttävää ja suloisen ihanaa, ei se tarkoita, ettei hahmojen seikkailuihin voisi liittää mukaan myös hieman jännitystä. Alla olevassa esimerkissä huomataan, että aapisessa seikkaileva parivaljakko on löytänyt itsensä hyvinkin jännittävstä tilanteesta, joka toimii hyvin herättämään lasten huomion kuvituksen poikkeavan luonteen vuoksi. Koska tämä on julkaistua materiaalia,

voimme päätellä, että on hyvä välillä kiertää oletuksia ja yllättää lukija, kunhan sitä ei tee liian usein. On kuitenkin otettava huomioon, että hahmot eivät ole mitenkään oikeassa vaarassa kuvassa, vaan heidän oma mielikuvituksensa tekee tilanteesta jännittävän.

Kuva 5. Odotusten kiertäminen Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

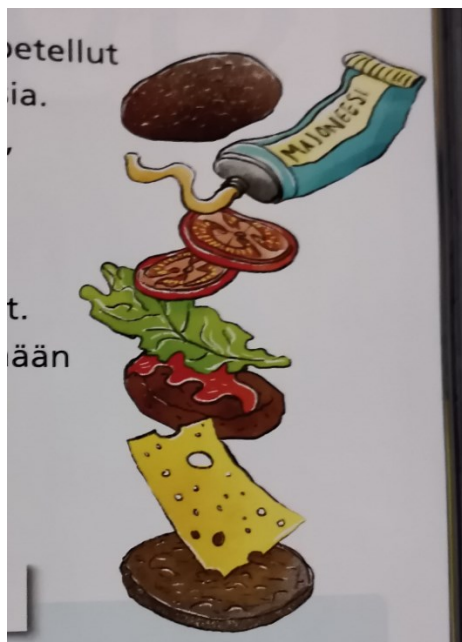
Kuvittaessa on myös hyvä pitää mielessä hahmon siluetti, koska se auttaa kertomaan hahmon persoonasta, vaikka hahmo olisi täytetty kokonaan mustalla värillä (Kar 2019). Hahmon siluetin tulisi siis olla tarpeeksi selkeä riippu-

matta tilanteesta. Hahmo pitää kyetä tunnistamaan pelkästä siluetista. Esimerkiksi edellä olevan kuvan hahmojen silueteista katsoja tunnistanee hahmot kirjan kontekstissa, mutta ei välttämättä tiedä, mitä kuvassa on meneillään (kuva 4, s. 14).

Loppujen lopuksi kuvittaja tekee asiakastyötä. Vaikka hänellä onkin vastuu ehdottaa ratkaisuja, työskentelee kuvittaja kuitenkin asiakkaan kanssa yhteistyössä. Todennäköisesti asiakas toimittaa tekstimateriaalit ja toiveet, joiden pohjalta kuvitukset tulee tehdä. Kuvittaja ja materiaalin kirjoittaja tulevat siis tekemään läheistä yhteistyötä, jossa molempien mielipiteet otetaan huomioon. Tämä on hyvä asia, koska kuvittaja ei välttämättä ole aina kasvatusalan ammattilainen, vaikka työskentelisikin opetusmateriaalien parissa.

4.2 Muu kuvitus aapisissa

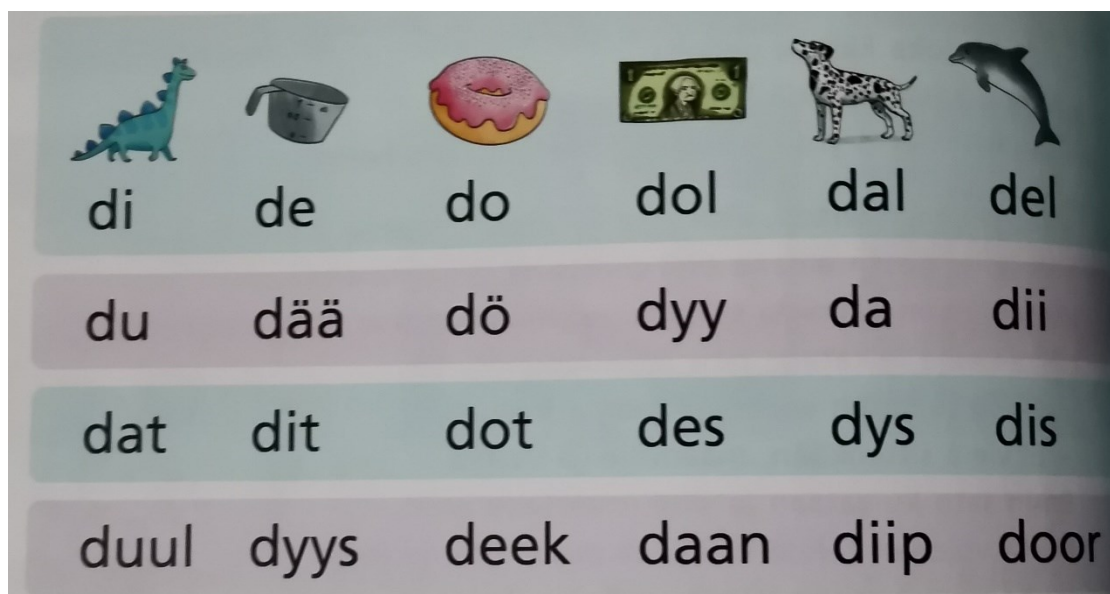
Kaikki kuvitus aapisissa ei kuitenkaan ole ainoastaan niissä seikkailevista hahmoista, vaan se voi kuvailla esimerkiksi reseptiä hampurilaisen tekemisestä. Tällöin hahmosuunnittelu astuu taka-alalle ja aletaan lähestymään informaatiografiikkaa. Kyseessä on kuitenkin edelleen lastenkirjallisuus, ja kuten alla olevasta esimerkistä huomaamme, on kyseinen kuvitus edelleen värikästä ja liikkeessä (kuva 6).

Kuva 6. Yleiset kuvitukset Tarinoiden aapisessa (Otava 2021)

Vaikkakaan kukaan ei oikeasti kasaisi hampurilaista yhtä vauhdikkaasti kuin kuvassa, on tässäkin jälleen hyödynnetty värikkyyttä ja liikkeellä pysymistä, samalla tavalla kuin hahmojen kuvittamisessa aikaisemmissa esimerkeissä.

Informaatiografiikkaa voimme hyödyntää myös oppituntien tukena. Alla olevaa kuvaa voi asiakkaani mukaan käyttää koulussa esimerkiksi niin, että kuvat ovat hyvä tapa osoittaa lapsille, mitä saraketta käsitellään (kuva 7). Ne helpottavat myös läksyjen merkitsemistä. Jos kuvitus liittyy aapisessa sillä hetkellä käsiteltävään kirjaimen, ovat kuvitusaiheet yleensä sellaisista sanoista, joissa kyseistä kirjainta tarvitsee. Alla oleva kuva on Tarinoiden aapisen D-kirjaimen aukeamalta ja kuvissa on D-kirjaimella alkavia sanoja. Asiakkaani käytti myös tätä samaa kuvaa esimerkkinä mahdollisista muista kuvituksista, joita tehtäväpaketissamme saattaisi olla. Kuitenkaan lopullisessa tehtäväpaketissa ei ollut tarvetta tällaiselle kuvitukselle.

Kuva 7. Informaatiografiikkaa Tarinoiden aapisessa (Otava 2021)

Kuten yllä olevasta kuvasta huomaamme, voi informaatiografiikka lähennellä myös hahmokuvitusta (kuva 7). Koska dinosaurus, dalmatialainen ja delfiini ovat tyyliteltyjä ja hyvin ilmeikkäitä, ne voisivat myös olla omia pieniä hahmojaan.

5 PROJEKTIN TOTEUTTAMINEN

5.1 Taustatutkimuksesta toteutukseen

Tästä onkin hyvä jatkaa omaa projektia ja alla olevaa moodboardia hyödyntäen selittää asiakkaalle ajatuksia tulevista hahmokuvituksista. Eläinhahmojen ollessa pysyvässä suosiossa kautta aikojen oppimateriaaleissa, on se turvallinen suunta kehittää oppimateriaalipakettimme hahmosuunnittelua. Alustavan keskustelun mukaan eläinhahmojen käyttäminen on asiakkaankin näkemyksen mukaista. Yksinkertaisin muodoin on hyvä lähestyä projektia ja tutkimukseni on osoittanut, että useissa tapauksissa moderneissa aapisissa seikkailee eläinhahmoina henkilö, joka on anatomisesti enemmän tai vähemmän humanoidi, jolla on eläimen pää. Eli kyseessä on antropomorfistinen (eng. anthropomorphism) hahmo, joka esitetään ihmisen kaltaisena ulkonäön tai käytöksen kautta (Cambridge Dictionary 2023). Hyvä esimerkki tästä on Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019) esiintyvä ilves. Itse haluaisin lähestyä hahmosuunnitelmia siten, että ne olisivat selkeämmin eläimiä, joilla on inhimillisiä piirteitä.

Alla olevassa kuvassa kahdeksan näkyy projektia varten suunniteltu moodboard. Siitä käy ilmi ehdotettu digitaalinen sivellin, jota ilmaisee kimonoihin pukeutuneet hahmot. Kyseistä digitaalista sivellintä ei päädytty tekijänoikeusyistä käyttämään, vaan se korvattiin samankaltaisella siveltimellä, jonka käyttöoikeudet omistin.

Kuva 8. Tutkimuksen pohjalta valmistettu moodboard tulevan produktin hahmosuunnittelua varten (Ylämäki 2023)

Lisäksi moodboardissa kuvataan yleistä suuntaa, josta eläinhahmojen suunnittelua voisi lähestyä. Moodboardissa on käytetty Ystävien aapisen (Sanoma Pro 2019) hahmoa esimerkkinä vertaamaan eläinhahmojen anatomiaa. Vertailukohtana on vieressä seisova musta kissa, joka on anatomisesti selkeämmin kahdella jalalla kulkeva eläin.

Asiakkaan kanssa on myös keskusteltu siitä, että usein opettajat joutuvat tulostamaan tehtäviä mustavalkoisena. Tämän vuoksi koen tärkeäksi, että kuvitukset toimivat hyvin myös mustavalkoisena. Mustavalkoisuus voisi ilmetä esimerkiksi niin, että käytetään hahmoissa mustaa päävärinä, kuten näemme moodboardini mustissa kissahahmoissa.

5.2 Työn ideointi ja hahmojen konseptointi

Lähdimme asiakkaan kanssa toteuttamaan projektia molempia hyödyttävistä lähtökohdista. Minä halusin päästä kokeilemaan oppikirjakuvitusta. Asiakas halusi lisää eriyttäviä tehtäviä, joita hän voisi hyödyntää omassa työssään niin

että taitavat oppilaat saavat lisähaastetta vaikeampien tehtävien avulla. Eriyttäminen on opettajien käyttämä ammattitermi, jolla tarkoitetaan oppijoiden yksilöllisten lähtökohtien huomioimista esimerkiksi työskentelytavan sekä tehtävien määrän ja vaikeusasteen valinnassa (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014, 30). Toisin sanoen asiakas halusi vaikeampia tehtäviä haasteita kaipaaville oppilaille.

Lähtökohtien kohdatessa tiesimme molemmat, että kyseessä olisi jotenkin kuvittamiseen liittyvä projekti, sen ollessa oma vahvuuteni. Nopeasti päädyttiinkin kuvitettuihin tehtäviin, joihin opettajana työskentelevä asiakkaani toteuttaisi tehtävän sisällön, minun hoitaessa kuvittamisen ja taittamisen osuuden. Toki oma osuuteni sisältää muutakin, kuten hahmojen konseptoinnin ja ohjelmistojen käytön, mutta ne ovat osuuksia, jotka eivät näy asiakkaalle suoranaisesti.

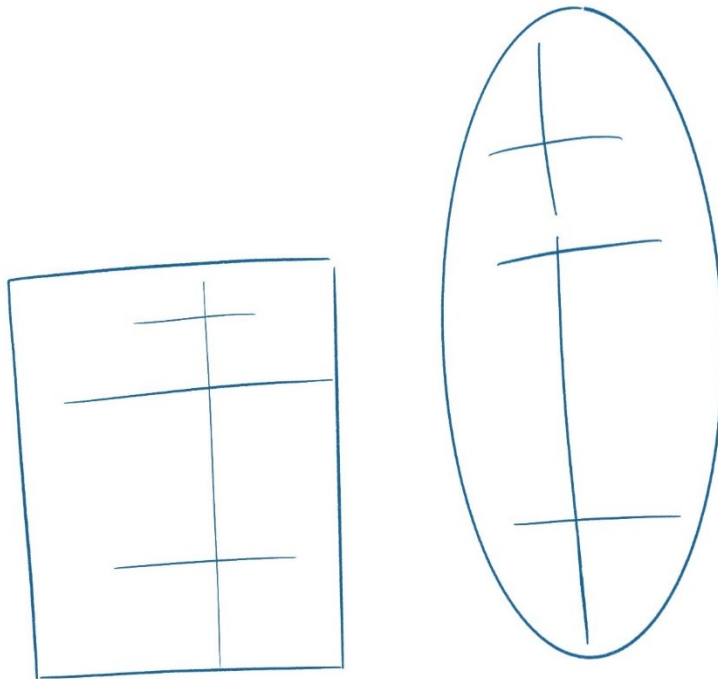
Eläinten ollessa suuressa roolissa olemassa olevissa oppikirjakuvituksissa päädyimme mekin jatkamaan tätä suuntausta, kuitenkin tuoden siihen omanlaisemme otteen ja näkemyksen. Eläimiksi valittiin jääkarhu ja mursu, koska tyypillinen oppikirjan eläinhahmo vaikuttaisi olevan joko kotimainen lemmikkieläin tai kotimainen villieläin. Tässä tehtäväpaketissa asiakas halusi vaihtelua tehtävissä esiintyviin eläimiin. Asiakkaalle oli helppo tutkimukseeni viitaten perustella hahmojen siluetin tärkeys (Kar 2019), sekä se, että niiden kannattaisi olla toisistaan erilaisia paremman tunnistettavuuden vuoksi. Hahmoille annettiin nimet Jaana-jääkarhu ja Mauri-mursu. Hahmoille luotiin persoonat, jotka tukivat kuvitusta. Jaana on toimelias, ystävällinen ja äkkipikainen, kun taas Mauri on pohdiskeleva, hajamielinen ja hieman pelokas.

Ehdotinkin, että toinen hahmoista olisi lyhyt ja neliömäinen siluutiltaan, kun taas toisella olisi pitempi ja laihempi, hieman ovaalimainen olemus. Olisi myös tärkeää tehdä hahmoista ilmeikkäät ja tehdä niistä ainakin osittain antropomorfistiset, sillä tämä helpottaisi lasten samaistumista hahmoihin. Tämän vuoksi suunnittelemani eläinhahmoilla on ihmismäisiä piirteitä ja ne osaavat ilmaista ihmismäisesti tunnetiloja, kuten iloa ja pelkoa.

Siispä asiakkaan kanssa yhteistyössä päädyttiin tehtävänantoon, johon kuului suunnitella kaksi hahmoa seikkailemaan tehtäväpaketin sivuilla ja näistä hahmoista tulisi tehdä eläväiset ja hauskat.

5.3 Hahmojen suunnittelu

Hahmojen tunnistettavuuden takaamiseksi hahmot tarvitsivat keskenään erilaiset siluetit (Kar 2019). Ensimmäisenä asiana oli siis tärkeää määrittää hahmojen käyttämä ala ja siluetin tärkeys. Tein muutaman suuntaa hakevan luonnoksen (kuva 9) ja aloin pohtimaan, kuinka hahmot täyttäisivät ympäröimäänsä alaa ja kuinka pystyisin kantamaan näitä teemoja läpi lopullisessa hahmosuunnitelmassa.

Kuva 9. Demonstraatio hahmojen täyttämästä alasta ja siluetin muodosta (Ylämäki 2023)

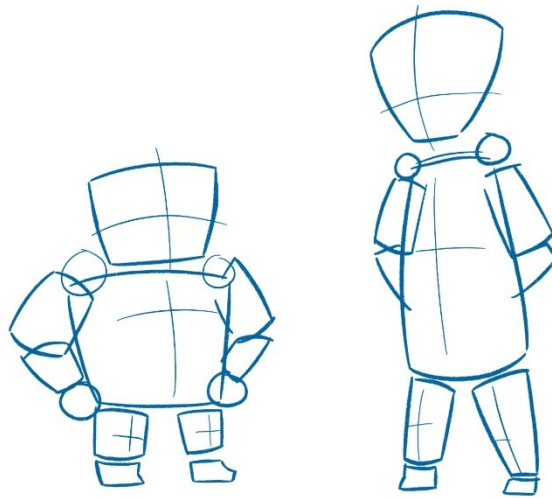
Vaikkakin Blaise opastaa artikkelissaan (2017) eläinhahmoja suunnitellessa tärkeänä osa-alueena sen, että opettelee ensin piirtämään oikean eläimen, johon tulisi perustaa tyylitellympi sarjakuvamainen lähestyminen, koin että tämä ei ole nopeatempoisessa työssä kovin realistinen lähestymistapa. Blaise opettelee suurella tarkkuudella eläinten lihasten ja luiden toimintaa, ja kuinka piir-

tää niitä projektissaan Snow Bear. Todellisuudessa itselläni ei ole kuin muutama kuukausi aikaa tehdä kokonainen tehtäväpaketti, joten en koe hyödylliseksi ajankäytöksi käyttää koko tätä aikaa opetellakseni piirtämään realistisia versiota valituista eläimistä, koska hahmoni poikkeavat piirteiltään oikeasta eläimestä merkittävästi.

Blaisen näkemys vaikuttaa siis sellaisen henkilön näkemykseltä, jolla on joko todella runsaasti aikaa käytössään tai tiimi tukemassa hänen kuvituksiaan. Toisin sanoen yhden henkilön tiiminä koen, että minun on luotettava omaan tuntumaani kuvittamisesta, jotta kykenen suorittamaan projektin annetussa aikataulussa. Graafinen ala on luonnostaan hektistä ja projektien aikataulut tiiviitä, joten pyrin tässäkin projektissa ylläpitämään nopeaa tahtia.

Asiakkaan hyväksyessä antamani perustelut siluetista aloin luonnostelevaan hahmoja tarkemmin aloittaen yksinkertaisella ”wireframe-sketch” –luurangolla, tai tutummin suomennettuna rautalankamallilla (kuva 10). Olimme myös asiakkaan kanssa päätyneet rikkomaan oletettua mallia siitä, että poikahahmo olisi pidempi, joten Mauri-mursulle osoitettiin lyhyt neliömäinen rakenne ja Jaana-jääkarhulle pidempi ovaali rakenne. Yritin pitää hahmojen päät suurin piirtein samankokoisina, jotta katsojan silmissä hahmot näyttäisivät olevan samalla etäisyydellä horisontista eivätkä heidän radikaalisti eri muotoiset kehonsa huijaisi katsojaa luulemaan, että he ovat eri etäisyydellä. Ihmissilmä on tottunut katsomaan suhteellisen samankaltaisia kehoja, joten jotain piirteitä tulee säilyttää saman suhteisina, vaikka kyseessä on tyylliteltyjä hahmoja.

Kuten huomataan seuraavalla sivulla olevasta luonnoksesta, Maurin kehon rakenne kehittyi olemaan käännteinen kolmio (kuva 10). Tämä tarkoitti sitä, että suurin osa hänen kehonsa massasta keskittyi hahmon torsoon ja käsiin, antaen vielä lisää eroavaisuutta Jaanan tasaisempaan kehon massan jakaantumiseen. Maurin kehon siluetti säilyi silti neliömäisenä. Pidin myös aivan liian pieniä jalkoja hauskana yksityiskohtana molemmilla hahmoilla. Tämä seikka tuli kuitenkin muuttumaan jokseenkin Jaanan hahmon kanssa, sillä asiakkaan toiveesta hänelle piirrettiinkin pentumaisen suuret tassut, mutta se muutos ei tullut esille parilla ensimmäisellä luonnoskierröksellä.

Kuva 10. "Wireframe-sketch" ja massan jakautuminen (Ylämäki 2023)

Luonnostelun seuraavassa vaiheessa oli aika lähteä hakemaan muotoa hahmojen piirteille ja kuvitusten yleiselle muotokielelle. Kulmat tasoittuivat ja antoivat tietä sujuvammille kaareville muodoille. Tässä vaiheessa olimme asiakkaan kanssa jo päättäneet, että tehtäväpaketti sisältäisi ainakin muutaman värityskuvan, joten koin parhaaksi ratkaisuksi yrittää välttää kovia muotoja ja epäselviä alueita hahmojen yleisessä designissa. Näin pyrin tekemään niistä helpompia värittää, ja näin tehtäväpaketin kaikki kuvat ovat saman tyyliisiä. Yritin myös alkaa tuoda heidän persoonallisuuttansa esille ja noudattaa Nikolaevan artikkelissaan (2017) kertomaa vinkkiä siitä, että lastenkirjan kuvituksessa hahmot tekevät aina jotain. Seuraavalla sivulla olevassa luonnoksessa ja näin ollen koko luonnossarjassa tuo jokin oli jonkin asian pohtiminen (kuva 11).

Kuva 11. Hahmojen muodon hakeminen (Ylämäki 2023)

Kuvassa 12 oleva luonnos oli ensimmäinen, jossa mukaan tuotiin hahmojen antropomorfisia piirteitä vaatteiden muodossa, mutta äkkiä päädyttiin asiakkaan kanssa tulokseen, että hahmot kaipasivat vielä jotain lisää. Siispä päädyin antamaan hahmoille hiukset lisäämään heidän ihmismäisyyttään.

Asiakas oli mukana kaikissa luonnostelun vaiheissa ja hänen mielipiteensä vaikutti paljon hahmojen suunnitteluun. Prosessia voisi kuvailla siten, että toimin hänen ajatustensa jatkeena tuoden paperille sen, mitä hän näki mielessään. Minä puolestani ohjasin prosessia tutkimuksessani oppimieni seikkojen pohjalta. Koin nämä seikat, kuten suuret ja ilmeikkäät silmät, sopiviksi ja tarpeellisiksi.

Kuva 12. Hahmojen valmiimpi luonnos (Ylämäki 2023)

Päädyn pienentämään Maurin silmiä ja antamaan hänelle silmälasit, koska koin, että silmälasipäisiä hahmoja ei ollut tutkimuksessani ollut tarpeeksi ja se oli helppo tapa antaa Maurille yksilöllinen kasvopiirre (kuva 13).

Kuva 13. Hahmot alkavat hakea lopullista muotoaan (Ylämäki 2023).

Kuvassa 14 on hahmojen viimeinen luonnoskierros, joka ei tuonut suuria muutoksia edellisestä. Pieniä muutoksia tehtiin, esimerkiksi kukkien määrä Jaanan mekossa muuttui. Maurin paidan hihat ja raidat syntyivät pitkälti värityskuvaa mielessä pitäen, sillä ne antavat mukavasti lisää alueita, joita lapset voisivat värittää tehtävissä.

Kuva 14. Hahmojen lopulliset luonnokset (Ylämäki 2023)

Kuten edellä olevista kuvista 9–14 huomaamme, eläinhahmot kehittyivät merkittävästi alkuperäisistä suunnitelmista, kuitenkin menettämättä alkuperäistä konseptia. Asiakkaan mielipide ohjasi projektin tätä osiota merkittävästi, koska koen sen olevan erittäin tärkeässä osassa kuvittajan työtä. Esimerkkinä tehdyistä muutoksista on hahmoille lisätyt inhimilliset piirteet hiusten muodossa.

Asiakkaan kanssa käytiin myös keskustelua siitä, miten katsoja tulkitsee hahmojen iän, molempien hahmojen ollessa pentuja tai nuoria. Tämä itsessään hankaloitti kuvittamisprosessia, koska piirteet, joita näemme ihmisissä viittavan ikään eivät välttämättä siirry hyvin eläinmaailmaan. Esimerkiksi mursuille kehittyy ”viikset” jo hyvin nuorena, joka taas on aikuisuuteen liitettävä piirre ihmisillä. Tämän ollessa kuitenkin hyvin merkittävä piirre, jolla hahmon pystyy tunnistamaan mursuksi, en kokenut viiksien poistamisen tekevän hahmosta

parempaa. Sen sijaan ehdotin lapsekkaampia vaatteita shortsien ja raidallisen t-paidan kanssa. Nämä vaatekappaleet olivat myös asiakkaan mieleen, koska ne sopisivat hyvin väritystehtäviin, joita asiakkaalla oli mielessä tehtäväpakettia varten.

Hahmojen ulkonäöstä keskusteltiin useaan otteeseen. Kuten näemme kuvista 13 ja 14, Mauri-mursun viiksistä päätettiin lopulta luopua ja hän sai siloposkischemman ylähuulen. Samoista kuvista huomaamme myös, että Jaana-jääkarhu on muuttunut pörröisemmäksi. Saavutimme siis mielenkiintoisen tilanteen luonnostelussa, jossa toinen hahmo muuttui ihmismäisemmäksi ja toinen lähemmäksi alkuperäistä eläintä. Tästä voimme päätellä, että mielikuvat pelaavat todella suurta roolia asiakkaan näkemyksissä kuvituksista. Jos he ovat päättäneet haluavansa pörröisen jääkarhun, mutta näkevät viiksekkäässä mursussa vain keski-ikäisen miehen, ei kuvittaja pysty paljoa tekemään muutakseen tätä mielikuvaa. Edellistä väitettä en pysty muutoin perustelemaan kuin omiin kokemuksiini kuvittajana pohjaten, sillä samoja teemoja tuntuu esiintyvän useamminkin aiemmissa kuvitustöissäni.

Loppujen lopuksi olimme kuitenkin asiakkaan kanssa molemmat tyytyväisiä hahmoluonnoksiin, joten oli siis aika siirtyä varsinaisen tehtäväpaketin suunnitteluun.

5.4 Tehtäväpaketti

Hahmosuunnittelun tullessa loppusuoralle oli aika alkaa asiakkaan kanssa neuvottelemaan tehtäväpaketin sisällöstä. Omasta kokemuksestani freelancer-kuvittajana pystyin kertomaan, että hahmot eivät olleet vielä niiden viimeisissä olomuodoissaan vaan tulisivat kehittymään projektin edetessä. Mitä useammin hahmot piirrettäisiin, sitä tutummaksi heidän designinsa tulisivat ja pieniä muutoksia kehittyisi luonnollisesti.

Tehtäväpaketti, johon opettajana toimiva asiakkaani teki opetuksellisen sisällön, oli alun perin tarkoitus olla vain muutama eriyttävään opetukseen käytettävä kuvitettu luetun ymmärtämisen tehtävä. Asiakas tykästyi tekemiini kuvi-

tuksiin ja pyysi, että ne jätetään mustavalkoiseksi, jotta niitä voitaisiin hyödyntää väritustehtävissä. Kuvitusten ääriviivat pidettiin siis suhteellisen selkeänä ja sivellinjälki suurempana helpottamaan alueiden erottamista toisistaan.

Moodboardissani ehdotin hahmojen pääväreiksi mustaa niin, että itse eläin on kokonaan musta. Lopullisessa työssä tämä ei ihan toteutunut, sillä totesin, että kokonaan mustassa värituskuvassa on liian vähän väritettävää.

Näin koko projektin suunta muuttui hieman, ja loppujen lopuksi lähes kaikista tehtävistä tuli tavalla tai toisella väritustehtäviä. Tämä loi projektille omanlaisensa haasteen, sillä enää ei voinut väreillä ja varjostuksilla tuoda hahmojen persoonallisuutta esille. Näillä uusilla ohjeilla, jopa varjostus tulisi jättää pois kuvien selkeyden ja väritettävyyden vuoksi. Tästä seurasi sekin hyvä puoli, että lasten tehdessä näitä väritustehtäviä, ei heille tulisi kiusausta värittää hahmoja ”kuten kannessa näkyy” vaan he pääsisivät toteuttamaan omaa mielikuvitustaan, kun virallista väripalettia ei ole olemassa.

Paketti julkaistaan opettajien materiaalipankissa Freedissä, johon opettajat jakavat opetusvinkkejä ja itsetehtyjä materiaaleja toistensa käytettäväksi. Toisinaan kouluissa joudutaan budjettisyistä rajoittamaan väritulosteiden määrää, joten tehtävien toimiminen mustavalkoisina oli alunperinkin suunniteltua vaikkakin vain vaihtoehtoisena väriversiona. Kaikki tehtäväpaketin tehtävät löytyvät tämän työn liitteistä (liite 1–29).

5.5 Tehtävät

Tehtävät päätettiin toteuttaa mahdollisimman yksinkertaisina ja koristeettomina. Vaikkakin houkutus laittaa pieniä koristeita ja kiekuroita tehtäviin oli suuri, tuli tehtävät pitää mahdollisimman yksinkertaisina ja huomio lukemisessa ja tehtävässä itsessään kuvitusten tukiessa tehtävää, ei vieden päähuomiota. Kuten alla olevasta kuvasta näemme, mahtuu yhdelle A4-arkille aina kaksi tehtävää, jolloin oppilas voi sen liimata tehtävävihkoonsa. Materiaalia käyttävän opettajan ei tarvitse myöskään tulostaa kuin puolet tarvitsemistaan tehtävistä, säästäen näin tulostuskustannuksia ja paperia.

Samoista kuvituksista tehtiin myös useampi tehtävä. Näin saatiin suhteellisen vähällä vaivalla jo olemassa olevista kuvituksista tehtyä useampi tehtävä ja jopa tehtävätyyppi. Tehtäväpaketti valmistui täten nopeammin ja asiakkaan kustannukset olivat pienempiä, ja samalla pakettiin saatiin monipuolisia ja eriyttäviä tehtäviä.

Tehtäville tehtiin myös alkuun karkea gridi-suunnitelma, jota hyödyntäen oli tehtäviä nopeampi tehdä ja saada toistensa kaltaisiksi. Samaa kuvassa 15 näkyvää gridi-esimerkkiä käytettiin myös suunnitelman esittelemisessä asiakkaalle. Alla havainnekuva gridistä, sillä alkuperäinen oli vihkon kulmaan piirretty nopea luonnos, joka on sittemmin projektin edetessä kadonnut.

The image shows two identical examples of a task assignment form layout, separated by a dashed horizontal line. Each form consists of a teal-colored header area with two rows of text: 'Oppilaan nimi ja päivämäärä' (Student name and date) and 'Tehtävän anto' (Task assignment). Below the header is a large teal rectangular area labeled 'Tila varattu tehtävälle' (Area reserved for the task).

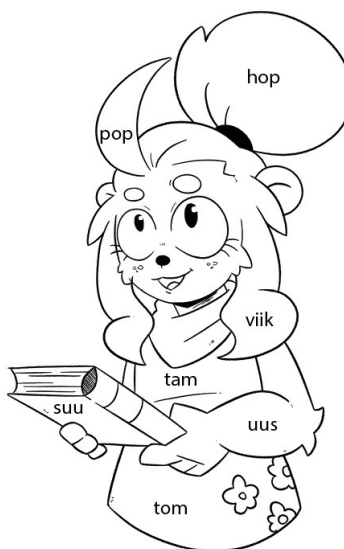
Kuva 15. Esimerkki tehtäväsivun gridi-suunnitelmasta, jolla projektin asettelua selvennettiin asiakkaalle (Ylämäki 2023).

Kuvassa 16 on esimerkki tehtäväsivusta, jossa tehtävä ja kuvitus on taitettu gridi-pohjan mukaan.

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam ○
hop ○
viik ○
uus ○
tom ○
suu ○
pop ○

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam ○
hop ○
viik ○
uus ○
tom ○
suu ○
pop ○

Kuva 16. Esimerkki tehtäväsivusta (Ylämäki 2023)

Projektin edetessä ilmeni, että kaikki tehtävät eivät tulisi mahtumaan tähän suunniteltuun gridiin, ja suunnitelmaa muokattiin sittemmin vastaamaan aina

tehtävän tarpeita ja vaatimaa tilaa. Osassa tehtävistä tekstiä oli paljon enemmän ja siksi tehtävä vaati koko sivun verran tilaa. Esimerkiksi kuvassa 19 on tällainen enemmän tilaa vaativa tehtävä.

Tehtäväpaketin ensimmäisessä tehtävässä tarkoituksena oli luoda eriyttävä lukuharjoitus, josta olisi kaksi erillistä tasoa sana- ja tavutasoiseen lukemiseen. Tehtävä on hyvin yksiselitteinen. Lapsi valitsee katkoviivalla piirrettyyn ympyrään värin ja lukee ympyrän vieressä olevan tavun tai sanan. Sen jälkeen hän etsii saman tavun tai sanan värityskuvasta ja värittää sen samalla värillä, joka oli valittu ympyrään. Edellä olevassa kuvassa 16 näemme esimerkin tavutason tehtävästä ja alapuolella kuvassa 17 on sanatason vastaava tehtävä. Kuten huomaamme on molemmissa tehtävissä käytetty samaa kuvituskuvaa.

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue sa-nat. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

ha-na ○
 ta-lo ○
 di-no ○
 ka-sa ○
 pi-ha ○
 hi-ha ○
 ki-sa ○

4

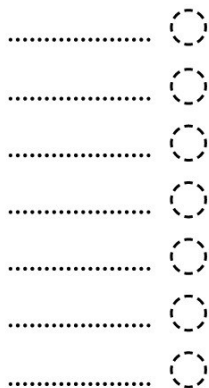
Kuva 17. Esimerkki sanatason tehtävästä (Ylämäki 2023)

Asiakkaan pyynnöstä on tästä tehtävätyypistä tehty myös niin sanottu tyhjä versio, johon asiakas tai kuka tahansa materiaalia käyttävä henkilö voi halutessaan muokata tehtäväpohjaan omille oppilailleen soveltuvan tasoisia tehtäviä esimerkiksi sen mukaan, mitä kirjaimia luokassa on ehditty opiskella. Kuvassa 18 on esimerkki tyhjästä tehtäväpohjasta. Tällä kertaa kuvana on

Mauri-mursu, sillä sana- ja tavutehtävistä on olemassa versiot sekä Jaanan että Maurin kuvilla.

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ri-lä.

7

Kuva 18. Esimerkki tehtäväpohjasta, josta on olemassa myös Jaana-jääkarhu versio (Ylämäki 2023)

Tehtäväpaketin toisena tehtävätyyppinä on perinteisempi luetun ymmärtämisen tehtävä, josta asiakas halusi useamman version, koska siitä oli jälleen samalla kuvalla helppo tuottaa usean eri lukutason tehtäviä. Näihin seikkoihin vaikuttaa tekstin pituus, tavuttamisen sisällyttäminen tai sen puuttuminen ja niin edelleen. Tehtävänanto tehtävässä itsessään on yksinkertainen, lue ja väritä ohjeen mukaan, mutta sen tarinamainen tyyppi ei lainannut itseään hyvin enää yksittäisen hahmon kuvaan. Siispä tätä tehtävätyyppiä varten tuli luoda kokonainen maisema, johon on piilotettu useita hahmoja ja pieniä yksityiskoh-tia.

Suuren väristyskuvan vuoksi tämä tehtävätyyppi ei myöskään sopinut enää aikaisemmin suunniteltuun puolen sivun toteutukseen vaan tuli tästä tinkiä, jotta kuva ei pienenisi liikaa ja teksti pysyisi kuitenkin edelleen luettavana. Asiakas

pyysi myös sisällyttämään koko sivun kokoisen version väristyskuvasta tehtäväpakettiin, jota hän itse suunnitteli käyttävänsä myös kuullun ymmärtämisen tehtävissä mahdollisessa suomi toisena kielenä (S2) -opetuksessa. Kuvassa 19 on esimerkki tästä tehtävätyypistä, koko sivun kokoinen värityskuva on liitteissä (liite 29). Samaa kuvaa voi myös käyttää kirjoitustehtävänä, jolloin oppilas harjoittelee kirjoittamaan sanoja tai virkkeitä kuvaan liittyen.

nimi: päiväys:

Lue ja väri-tä oh-jeen mu-kaan.

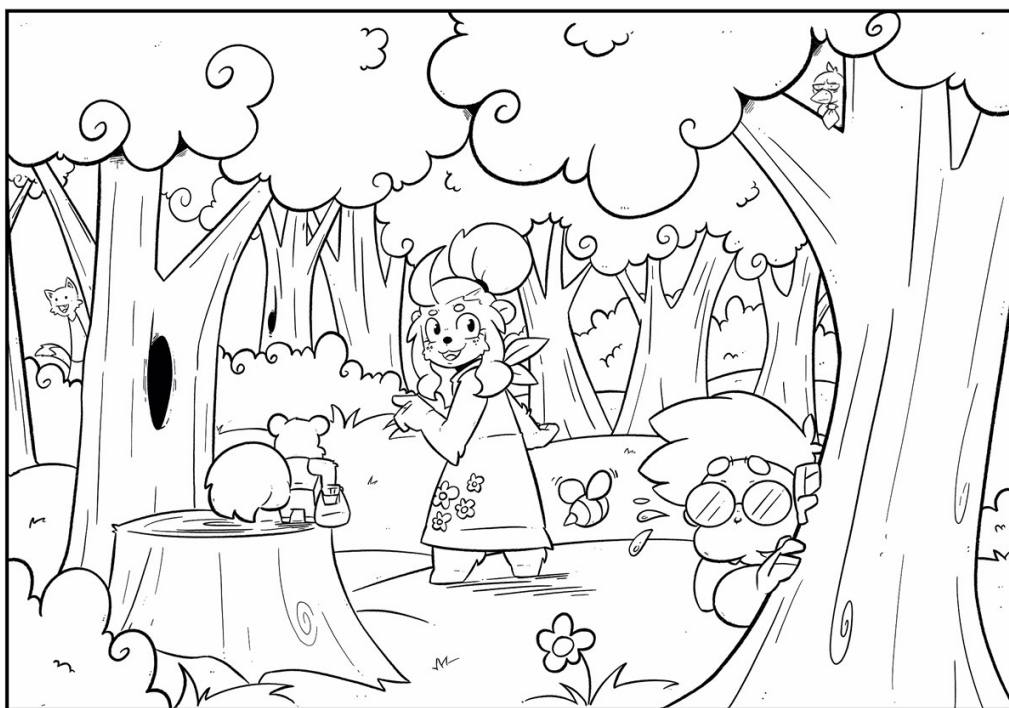
Mau-rin hiuk-set ja kul-ma-kar-vat o-vat rus-ke-at.
Sil-mä-la-sit o-vat si-ni-set ja pai-ta pu-nai-nen.
Nah-ka on har-maa.

Jaa-nal-la on vaa-le-at hiuk-set ja kul-ma-kar-vat.
Jaa-nan kau-las-sa on vih-re-ä hui-vi.
Jaa-nan mek-ko on si-ni-nen ja sii-nä on pu-nai-si-a kuk-ki-a.
Jaa-nan turk-ki on vaa-le-an-har-maa ja sii-nä on tum-mi-a pilk-ku-ja.

O-ra-va on rus-ke-a, sil-lä on pääl-lään pu-nai-nen pai-ta ja si-ni-set hou-sut. O-ra-van kaup-pa-kas-si on vih-re-ä.
Lin-tu on har-maa ja sil-lä on si-ni-nen sol-m-io.
Ket-tu on o-rans-si ja sil-lä on vi-o-let-ti pai-ta. Ke-tun hän-nän pää on val-koi-nen.
Am-pi-ai-ses-sa on mus-ti-a ja kel-tai-si-a rai-to-ja. Am-pi-ai-sen sii-vet o-vat val-ko-iset.

Pui-den run-got o-vat rus-kei-ta. Pui-den leh-det o-vat vih-rei-tä.
Pen-saat o-vat vih-rei-tä. Piir-rä pen-sai-siin pu-nai-si-a kuk-ki-a.

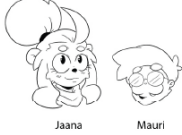
Nur-mik-ko on vih-re-ä.
Tai-vas on si-ni-nen.

Kolmas tehtävätyyppi oli tavanomainen luetun ymmärtämisen tehtävä ja toi esille enemmän projektin taittoon liittyviä seikkoja sen sisältäessä pääosin tekstiä. Taittoon liittyviin seikkoihin en ole suuressa määrin ottanut tekstissänikantaa, koska produkti on hyvin tavanomainen juoksevilla sivunumeroilla varustettu, pääasiassa nettijakelussa oleva pdf. Siispä painoteknisiä asioita, kuten leikkausvaroja, ei tarvitse projektissa miettiä.

nimi: päiväys:

Luetun ymmärtäminen 1.
Lue tarina. Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Jaana Mauri

Seikkailu alkaa

Mau-ri o-li ha-ja-mie-li-nen mur-su, jo-ka a-sui jää-ti-kön reu-nal-la. Jo-ka päi-vä se pyy-dys-ti me-res-tä ka-laa ja toi-voi, et-tä sai-si vie-lä jos-kus näh-dä e-te-län suu-ret met-sät.

Pyy-dys-tin ka-laa.

Het-ken a-si-aa poh-dit-tuaan Jaa-na kek-si, et-tä he voi-si vat y-rit-tää et-si-ä me-res-tä. Siel-lä saat-tai-si ol-la ok-si-a, jot-ka o-li-ivat a-je-leh-ti-heet pit-kän mat-kan jää-ti-kön reu-nal-le as-ti. Mau-ri o-li hy-vä ka-las-ta-ja, jo-ten hän su-ke-l-si ve-teen.

Kek-sin, et-tä ok-si-a voi et-si-ä ve-des-tä.

Mau-ri et-si ja et-si, mut-ta yh-tä-kään ok-saa ei löy-ty-nyt. Sen si-jaan Mau-ri huo-ma-si, et-tä me-res-sä o-li pal-jon ros-ki-a. Hän al-koi tuo-da nii-tä ran-taan. "Me-hän voim-me teh-dä lau-tan näy-tä ros-ki-ta", Jaa-na eh-dot-ti. Maas-sa hei-dän e-des-sään o-li i-so ka-sa ros-ki-a, joi-ta sai-si mah-ta-van lau-tan.

Toin ros-ki-a ran-taan.

Mau-ri ja Jaa-na al-koi-ivat ra-ken-taa laut-taa. "Työn-ne-tään laut-ta ve-teen", Mau-ri sa-noi, kun laut-ta o-li val-mis. He työn-si-ivät ja työn-si-ivät ja sai-ivat lau-tan ve-teen. "Nyt me voim-me läh-te-ä", Jaa-na il-moit-ti.

14 15

Kuva 20. Esimerkki kolmannesta tehtävätyypistä (Ylämäki 2023)

Kolmannessa tehtävätyypissä oli painotus paljon enemmän tekstissä ja kuvitusta tarvittiin vain vähän. Kuten yllä olevassa kuvassa 20 näkyy, tehtävää varten tarvittiin yksinkertaiset kuvitukset ympyröitävien hahmopäiden muodossa. Luettuaan tekstin lapsi vastaisi tekstin alla olevaan kysymykseen ympyröimällä oikean hahmon pään. Laatikot tehtiin helpottamaan tekstin hahmotamista. Esimerkiksi lukuläksyksi voi näin selkeämmin antaa vain osan tarinasta ja luku-urakkaa on helppo pilkkoa.

nimi: päiväys:

nimi: päiväys:

Luetun ymmärtäminen 1.

Lue tarina.

Jaana Mauri

Seikkailu alkaa

Mauri oli hajamielinen murso, joka asusteli jäätikön reunalla. Joka päivä se pyydysti merestä kalaa ja toivoi, että saisi vielä jonakin päivänä nähdä etelän suuret metsät.

Eräänä päivänä Mauri kohtasi jäätikön reunalla jääkarhun. Jääkarhun nimi oli Jaana ja se haaveili suurista seikkailuista. Maurista ja Jaanasta tuli heti ystävä.

Maurin pappa oli ollut nuorena seikkailija. Kylminä talvi-iltoina hän kertoi heille tarinoita etelästä, jossa oli paljon vihreitä metsiä. Mauri ja Jaana kuuntelivat tarinoita innoissaan ja päättivät, että kesällä hekin lähtisivät seikkailemaan.

Keväällä Jaana ja Mauri alkoivat rakentaa lauttaa, jolla he voisivat seilata etelään. Pitkän matkan uiminen äännitti Jaanaa, joten he olivat päättäneet matkustaa lautalla. Maurilla ja Jaanalla oli ongelma. Jäätiköltä ei löytynyt yhtään puuta, jota olisi voinut käyttää rakennusaineena.

Hetken asiaa pohdittuaan Jaana keksi, että he voisivat yrittää etsiä merestä. Siellä saattaisi olla oksia, jotka olivat ajellehtineet pitkän matkan jäätikön reunalle asti. Mauri oli hyvä kalastaja, joten hän sukelsi veteen.

Mauri etsi ja etsi, mutta yhtäkään oksaa ei löytynyt. Sen sijaan Mauri huomasi, että meressä oli paljon roskia. Hän alkoi tuoda niitä rantaan. "Mehän voimme tehdä lautan näistä roskista", Jaana ehdotti. Maassa heidän edessään oli iso kasa roskia, joista saisi mahtavan lautan.

Mauri ja Jaana alkoivat rakentaa lauttaa. "Työnnetään lautta veteen!", Mauri sanoi, kun lautta oli valmis. He työnsivät ja työnsivät ja saivat lautan veteen. "Nyt me voimme lähteä", Jaana ilmoitti.

Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Pyrylystin kalaa	
Haaveilin suurista seikkailuista.	
Pappani kertoi tarinoita.	
Uiminen jännittää minua.	
Keksin, että oksia voi etsiä vedestä.	
Toin roskea rantaan.	

16 17

Kuva 21. Esimerkki kolmannesta tehtävätyypistä tehdystä eriyttävästä mallista (Ylämäki 2023)

Tehtävästä tehtiin myös vaikeampi vaihtoehto, jossa oppilaan on tarkoitus lukea ensin koko tarina ja vasta sitten vastattava kysymyksiin lukemansa perusteella. Kuten yllä olevasta kuvasta 21 näkyy, oppilas ympyröi vastaukset eri sivulta, jossa teksti on.

Molemmissa versioissa on sama tarina, mutta tehtävän vaikeutta on eriytetty. Näitä tehtäviä on paketissa kolme kappaletta, jotka kertovat kokonaisen tarinan. Kustakin tarinan osasta on helpompi ja vaikeampi versio. Koko tarina tehtävineen löytyy tämän työn liitteistä (liite 14–25).

6 LUOTETTAVUUS

6.1 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta on hankala arvioida tieteellisessä mielessä. Vaikkakin aapiset ovat nykyaikaisia ja siten ajankohtaisempia, kuva-analyysin kokonaisuuteen vaikuttaa aina katsojan mielipide. Omat subjektiiviset mielipiteet

heikentävät aina tieteellistä luotettavuutta, joten joku muu voisi päätyä eri johdopäätöksiin samoista kuvista.

Tutkimuksessa käytetyt lähteet ovat pitkälti ulkomaisia alan ammattilaisten kirjoittamia, ja osalla heistä on takanaan pitkä ammatillinen historia Disneyn ja muiden vastaavien suurten ammattilajien kanssa. Monet graafisen alan lähdeteksteistä eivät kuitenkaan ole tieteellisiä artikkeleita, vaan kirjoittajan näkemyksiä. Tutkimuksen reliabiliteettia on yritetty parantaa lukemalla useamman eri ammattilaisen ajatuksia.

Ajankohtaista kotimaista tutkimusta on tätä opinnäytettä tehdessä ollut vaikea löytää. Osa luetuista lähteistä alkaa olemaan jo merkittävästi vanhoja (Ahjopalo-Nieminen, 1999; Hatva, 1993), joten niitä ei voinut käyttää tässä opinnäytetyössä lähteenä. Lähteiden ikä on otettava huomioon arvioidessa luotettavuutta alalla, joka muuttuu koko ajan. Vanhemmat lähteet olisivat mahdollisesti olleet tieteellisempiä, mutta ne päädyttiin jättämään pois, koska tieto ei ollut enää 2020-luvulla ajankohtaista. Nykyään graafinen suunnittelu on vähemmän taiteellinen ala ja se on koko ajan siirtymässä nopeammin massatuotettuun materiaaliin, jolla on vähemmän taiteellista arvoa.

Vaikka tutkimus saattoi jäädä hieman pintapuoliseksi, on se kuitenkin tarpeeksi laaja, jotta sitä saattoi käyttää taustatutkimuksena projektiin, jossa mielestäni painaa enemmän asiakkaan tarpeet ja aikataulu kuin täysin raaka tieteellinen fakta. Tieteelliselle työlle on myös luotu alustava pohja, josta aiheen tutkimista voi jatkaa. Omaa tarkoitustani varten tämä tutkimus oli melko validi.

6.2 Projektin luotettavuus

Oman ammattitaitoni puitteissa projekti on onnistunut saavuttamaan omat ja asiakkaan tavoitteet hyvin. Projektia ei kuitenkaan voi luonnehtia täysin luotettavaksi, sillä kyseessä ei ole opetusviraston virallisten edustajien tekemä tai hyväksymä projekti. Näin ollen jää aina tehtäväpakettia käyttävän opettajan ammattitaidon varaan harkita onko sisältö heidän luokkaansa soveltuvaa. Tämän projektin aikataulut eivät riittäneet testaamaan tehtäviä luokkaympäristössä.

Mitä tulee taittoon ja fontteihin, ei käytössäni ole opetusviraston virallisia fontteja tai taittopohjia, joten jouduimme asiakkaan kanssa käymään läpi käytössäni olevista fonteista mahdollisimman selkeät. Mielenkiintoiseksi seikaksi ilmeni fonttia valitessa se, että moni hyvä ja selkeä fontti kuitenkin piirtää kirjaimet eri tavalla kuin mitä opetetaan ensimmäisellä luokalla opetussuunnitelman mukaan. Tämän vuoksi moni selkeä fontti suljettiin pois vaihtoehdoista, koska lukemaan kannustavien tehtävien fontin tulee olla tehty mahdollisimman lähellä opetuksessa käytettyä fonttia. Siispä fontin valinta jäi hyvin pitkälti asiakkaani tehtäväksi ja päädyimme loppujen lopuksi käyttämään Myriad Pro – fonttiperhettä, josta alapuolella kuvassa 22 on esimerkki, mutta fontti on nähtävissä paremmin myös liitteenä olevassa tehtäväpaketissa (liite 1–29). Vaikka tämäkään fontti ei ole täysin oppilaille opetettavan kirjoitusasun mukainen, päätimme Myriad Pro:n sopivan työhömmä, sillä esimerkiksi aapisissa käytetään usein fontissa olevaa A-kirjainta, vaikka lapset opetetaan kirjoittamaan A-kirjain eri tavalla.

Myriad Pro — qwerty12345

Kuva 22. Esimerkki käytetystä fontista (Ylämäki 2023)

Kuvituksen tason koen olevan sopivan ammattimainen. Vaikka kuvittajana koen, että aina olisi paranneltavaa, en voi kieltää, etteikö vuosien kokemus tuonut jonkinlaista rutiinia projektin toteuttamiseen. Opintojen aikana kartutettu työkokemus freelancer-kuvittajana lisäsi itsevarmuuttani ja totutti minut tämänkin projektin vaatimaan nopeaan työtahtiin. Siltä osin koen tehtäväpaketin ja koko projektin onnistuneen erittäin hyvin. Oman ammattitaidon tukeminen tieteellisellä tutkimustiedolla ja teoriolla oli uusi kokemus, johon ei välttämättä ole aikaa jokaisessa projektissa, etenkin erittäin kiireisissä työpaikoissa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Opinnäytetyön taustatutkimuksessa tutkittiin, millaisia hahmoja ja muuta kuvitusta on nykyaikaisissa aapisissa ja millaisella tyylillä kuvitus on toteutettu. Tutkimuskysymyksiin löytyi mielenkiintoisia vastauksia siinä mielessä, että kaikki riippuu hyvin paljon kirjasarjojen kuvittajasta. Kun lähdin tutkimaan, minäkalaisia hahmoja on käytössä tämänhetkisisissä opetusmateriaaleissa, en olisi osannut arvata, kuinka monipuolisesti löytyy vaihtoehtoja. Hahmovaihtoehtoja on niin eläinhahmoista lapsiin ja jopa muutama vanhuskin löytyi aapisien hahmogalleriasta. Kaikilla oli kuitenkin yhteisiä piirteitä, mikä vastasi osittain alakysymykseeni tyyleistä ja muista kuvituksista. Hahmot ja esineet tai asiat olivat kaikki hyvin värikkäitä ja aina jonkinlaisessa liikkeessä, olivat liikkeet sitten vain miettimisen elehtimistä tai juoksemista. Kuvitukset olivat toisin sanoen aina hieman liioiteltuja, tehden siten lapsille helpommaksi ymmärtää, mitä on meneillään, vaikkei lukutaito olisikaan vielä tarpeeksi vahva sen ymmärtämiseksi, mitä tekstissä sanotaan. Sen vuoksi kuvat tukevat myös kuvalukutaidon oppimista. Lisäksi huomasin, että aapisissa hyödynnetään myös informaatiografiikkaa erityisesti opetuksen jäsentelyssä.

Opinnäytetyön projektissa valmistin yhteistyössä luokanopettajan kanssa lukemista ja kirjoittamista tukevan tehtäväpaketin. Minä suunnittelin asiakkaan tekemiin tehtäviin hahmot, kuvituksen ja taiton. Tehtäväpaketti sisälsi erilaisia värytystehtäviä, joiden on tarkoitus auttaa lukemisen harjoittelussa. Asiakkaani suunnitteli tehtävät erityttäväksi niin, että samasta aiheesta voi tehdä oppitunnilla useamman tasoisia tehtäviä.

8 POHDINTA

Opinnäytetyöni merkitys ammattialalle tulee olemaan melko minimaalinen, sillä tutkimukseni ei ollut kovin syvällistä aikaisemman tutkimuksen puutteen vuoksi. Epäilisin syyksi sitä, että ammattikuvittajat harvemmin kirjoittavat ylös mitään näistä pohdinnoista ja käytännöistä työnsä ohessa. Usein siis heitä lainaavat ja asiaa tutkivat artikkelit on kirjoitettu jälkikäteen. Kauneuden ollessa aina katsojan silmissä, ovat kuvitukset ja kuvittaminen hyvin hankalia arvioida objektiivisesti. Siispä nämä mahdollisesti kolmansien osapuolten julkaisemat

materiaalit ovat jo lähtökohtaisesti vähemmän luotettavia. Itsekin päädyin lukemaan paljon enemmän materiaalia kuin mitä loppujen lopuksi saatoinkin käyttää, koska kirjoitukset ja artikkelit eivät aina suoraan vastanneet tutkimukseni aihetta. Ne saattoivat sivuta asiaa ilman, että artikkeleista saatiin mitään lisäarvoa tutkimukselle.

Koen kuitenkin, että opinnäytetyön tutkimusosuus toi hyvää taustatutkimusta ja näkökulmaa produktia varten. Vaikkei asiakkaan näkökulmasta tuokaan mitään lisää se, että saatan tukea mielipiteitäni tutkittuun tietoon, on tutkimusten tulokset kuitenkin hyvä pitää mielessään. Asiakkaita voi olla joskus vaikea miellyttää, joten aiheen tutkimuksen valossa voi omia valintojaan yrittää perustella asiakkaalle.

Taustatutkimukseni voi tarjota alun jollekin toiselle oppimateriaalien hahmojen ja kuvitusten tutkimukselle. Tässä opinnäytetyössä ei mennä kovin syvälle, joten jatkossa voidaan aiheen tutkimista jatkaa, ja syventyä tarkemmin esimerkiksi siihen, eroavatko oppimateriaalien hahmot lastenkirjojen hahmoista. Omassa opinnäytetyössäni pääpainona oli oman produktin suunnittelu ja toteutus, ja tieteellinen tutkimus toimi taustatutkimuksena.

Asiakkaan kanssa työskentely eroaa aina hieman omista vapaa-ajan projekteistani. Sen vuoksi tuli tämän produktin aikana taas ilmi se, että se mitä graafinen suunnittelija kokisi parhaaksi tai mikä mekaanisesti olisi täysin keskitettyä paperilla, ei välttämättä ole aina sitä mitä asiakas haluaa. Useampaan otteeseen projektin aikana asiakas pyysi tekemään muutoksia kaikkien graafisella alalla työskentelevien kuulemilla sanolla, ”voiko tuo olla hieman isompi?” ja ”voiko tätä siirtää?”. Itse pitkään asiakaspalvelualalla työskennelleenä koen asiakkaan kuitenkin olevan aina oikeassa, ja jos asia on niinkin pieni kuin rivivälin muuttaminen tai kuvan hieman liikuttaminen, niin teen sen mielelläni. Asiakastöitä harvoin tehdään itse graafikolle, vaan ne tulevat aina asiakkaan käyttöön ja heitä varten. Jos työstä tulee heille miellyttävämpi ja enemmän käyttötarkoitusta palveleva, vaikka se olisi niin sanotusti ”väärin” aseteltu graafisesti, en koe tällaisten pienten mielipide-erojen olevan asia, josta graafikon tulisi yöuniaansa menettää.

Pitää kuitenkin ottaa huomioon, jos asiakas haluaa projektilta jotain mitä se ei ole ja kuinka se vaikuttaa kokonaisuuteen. Tämän kaltaisissa tilanteissa asia usein kuitenkin selviää kommunikoimalla asiakkaan kanssa ja sopimalla mahdollisista uusista rajoista ja sopimuksista projektille. Jos näin käy, graafikko saa lisää töitä, joista voi laskuttaa ja se ei mielestäni ole huono asia. Kuitenkaan tämän projektin kanssa ei tällaisia käsistä karkaamia tapahtunut, osittain ehkä siksi, että projekti toteutettiin suhteellisen tiukalla aikataululla opinnäytetyönä. Kaiken kaikkiaan koen projektin ja siitä tehdyn opinnäytetyön onnistuneen oikein mallikkaasti ja ilman kummempia ongelmia.

LÄHTEET

Ahjopalo-Nieminen, T. 1999. Kuvittajan keinot. Helsinki: Gummerus.

Anttila, P. 1998. Tutkimisen taito ja tiedon hankinta: Tutkimuksen viitekehys. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://metodix.fi/2014/05/17/anttila-pirkko-tutkimisen-taito-ja-tiedon-hankinta/> [viitattu 12.09.2022].

Blaise, A. 2017. Aaron Blaise Reveals The Seven Steps to Great Character Design. Cartoon Brew Connect. Saatavissa: <https://www.cartoonbrew.com/sponsored-by-aaron-blaise/aaron-blaise-reveals-seven-steps-great-character-design-149504.html> [viitattu 18.04.2022].

Cambridge Dictionary. 2023. Saatavissa: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/anthropomorphism> [viitattu 23.03.2023].

Graafinen. 2015. Kuvitus. Saatavissa: <https://www.graafinen.com/suunnittelu/kuvitus/kuvitus/> [viitattu 18.04.2022].

Hatva, A. 1993. Kuvittaminen. Helsinki: Karisto Oy.

Jaskara, M. 2020. Mitä taitto on ja miten graafinen suunnittelija tekee sen. Saatavissa: <https://merjajaskara.com/mita-taitto-on-ja-miten-graafinen-suunnittelija-tekee-sen> [viitattu 18.04.2022].

Kar, S. 2019. What is character design & how characters designers create them? Saatavissa: <https://homesthetics.net/character-design/> [viitattu 18.04.2022].

Kotimaisten kielten keskus. 2021. Kielitoimiston sanakirja. Saatavissa: <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/oppia> [viitattu 18.04.2022].

Opas muotoilukasvatukseen tehtäviin. 2016. Saatavissa: <https://docplayer.fi/26678972-Opas-muotoilukasvatukseen-tehtaviin.html> [viitattu 13.09.2022].

Muotio, L. 2022. Kuva-analyysi tutkimusmenetelmänä. muotoilu.info. Saatavissa: <https://www.muotoilu.info/index.php/tutkiva-muotoilu/menetelmat/kuva-analyysi-tutkimusmenetelmana/> [viitattu 13.09.2022].

Nikolaeva, B. 2016–2017. Types of Illustration – Styles and Techniques. Saatavissa: <https://graphicmama.com/blog/types-of-illustration/> [viitattu 18.04.2022].

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2014. Saatavissa: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/perusopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 18.04.2022].

Routio, P. 2007. Tuote ja tieto: Tuotteiden tutkimus ja kehittäminen. Vertailu. Saatavissa: <http://www2.uiah.fi/projects/metodi/072.htm> [viitattu 18.04.2022].

Sanz, J. 2018. Some tips on character design. From the initial layout to the presentation. Saatavissa: <http://juliasanz.com/character-design-tips/> [viitattu 18.04.2022].

KUVALUETTELO

Kuva 1. Tutkimuksen käsitekartta (Ylämäki 2023)

Kuva 2. Tutkimuksen viitekehys (Ylämäki 2023)

Kuva 3. Esimerkki yksityiskohtien vertailusta Tarinoiden aapisessa (Otava 2021) ja Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

Kuva 4. Esimerkki kuvitustyyleistä Vilskeen aapisessa (Edukustannus 2016) ja Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

Kuva 5. Odotusten kiertäminen Ystävien aapisessa (Sanoma Pro 2019)

Kuva 6. Yleiset kuvitukset Tarinoiden aapisessa (Otava 2021)

Kuva 7. Informaatiografiikkaa Tarinoiden aapisessa (Otava 2021)

Kuva 8. Tutkimuksen pohjalta valmistettu moodboard tulevan produktin hahmosuunnittelua varten (Ylämäki 2023)

Kuva 9. Demonstraatio hahmojen täyttämästä alasta ja siluetin muodosta (Ylämäki 2023)

Kuva 10. "Wireframe-sketch" ja massan jakautuminen (Ylämäki 2023)

Kuva 11. Hahmojen muodon hakeminen (Ylämäki 2023)

Kuva 12. Hahmojen valmiimpi luonnos (Ylämäki 2023)

Kuva 13. Hahmot alkavat hakea lopullista muotoaan (Ylämäki 2023)

Kuva 14. Hahmojen lopulliset luonnokset (Ylämäki 2023)

Kuva 15. Esimerkki tehtäväsivun gridi-suunnitelmasta, jolla projektin asettelua selvennettiin asiakkaalle. (Ylämäki 2023)

Kuva 16. Esimerkki tehtäväsivusta (Ylämäki 2023)

Kuva 17. Esimerkki sanatason tehtävästä (Ylämäki 2023)

Kuva 18. Esimerkki tehtäväpohjasta, josta on olemassa myös Jaana-jääkarhu versio (Ylämäki 2023)

Kuva 19. Esimerkki luetun ymmärtämisen tehtävästä. (Ylämäki 2023)

Kuva 20. Esimerkki kolmannesta tehtävätyypistä ja sen variaatioista (Ylämäki 2023)

Kuva 21. Esimerkki kolmannesta tehtävätyypistä tehdystä eriyttävästä mallista (Ylämäki 2023)

Kuva 22. Esimerkki käytetystä fontista (Ylämäki 2023)

Liitteet

JAANAN JA MAURIN TEHTÄVÄPAKETTI

TEHTÄVIÄ LUKEMISEN JA
KIRJOITTAMISEN HARJOITTELUUN

Tehtävät Laura Ylämäki
Kuvitus Jyri Ylämäki

2023

Ohjeet käyttäjälle

Tässä tehtäväpaketissa seikkailevat Jaana-jääkarhu ja Mauri-mursu, joiden seikkailujen avulla voidaan harjoitella lukemista ja kirjoittamista. Tehtäväpaketti on luotu eriyttäväksi lisämateriaaliksi alkuopetukseen. Tarkoituksena on, että oppilaat voivat harjoitella lukemista saman teeman ympärillä, jokainen oman taitotasonsa mukaan.

Sanat ja tavut s. 3-8

Tavu- ja sanatason lukemisen tehtäviä, joiden tarkoituksena on harjoittaa lukutarkkuuta. Ensin oppilas värittää monisteessa olevat ympyrät eri värisiksi joko itse valitsemillaan väreillä tai esimerkiksi värinopan avulla päätetyillä väreillä. Sitten hän lukee tavun/sanan ja etsii sen kuvasta ja värittää alueen samalla värillä, joka on ympyrässä. Tehtävistä löytyy myös tyhjät pohjat (s. 7-8), joihin tavut/sanat voi valita itse opiskeltavan asian perusteella.

Virkkeet s. 9-13

Virketason tehtäviä, joiden tarkoitus on harjoittaa luetun ymmärtämistä. Tehtävässä on kolme eri vaikeustasoja, sekä tavutetut ja tavuttamattomat versiot. Teksteistä vaikein (s. 9) on vain tavuttamattomana. Oppilas lukee virkkeen ja värittää kuvan luetun ohjeen perusteella.

Tarinat s. 14-25

Lyhyitä tarinoita, joiden avulla voidaan opetella luetun ymmärtämistä. samasta tarinasta on kaksi eriytettyä versiota. Helpommassa tarina on pilkottu osiin ja jokaiseen osan liittyvä kysymys on heti luetun osan jälkeen. Tämä tarina on tavutettu. Vaikeammassa tarinassa ei ole tavuviivoja ja koko tarina luetaan ennen kysymyksiin vastaamista.

Kuvat s. 26-29

Paketin lopussa on vielä kaikki muihin tehtäviin liittyvät kuvat. Kuvia voi käyttää esimerkiksi luovan kirjoittamisen harjoittelun tukena. Niiden avulla voidaan harjoitella myös kuullun ymmärtämistä, jolloin opettaja lukee ohjeen, jonka mukaan oppilaat värittävät kuvaa.

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam ○
 hop ○
 viik ○
 uus ○
 tom ○
 suu ○
 pop ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam ○
 hop ○
 viik ○
 uus ○
 tom ○
 suu ○
 pop ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue sa-nat. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

ha-na ○
 ta-lo ○
 di-no ○
 ka-sa ○
 pi-ha ○
 hi-ha ○
 ki-sa ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue sa-nat. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

ha-na ○
 ta-lo ○
 di-no ○
 ka-sa ○
 pi-ha ○
 hi-ha ○
 ki-sa ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

di ○
 ban ○
 gek ○
 tum ○
 yk ○
 juo ○
 do ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

di ○
 ban ○
 gek ○
 tum ○
 yk ○
 juo ○
 do ○

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä sa-no-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue sa-nat. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam-ma ○
 gek-ko ○
 juo-ma ○
 tum-ma ○
 bam-bu ○
 syö-dä ○
 juo-da ○

nimi: _____ päiväys: _____

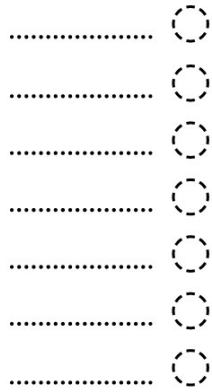
Vä-ri-tä sa-no-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

tam-ma ○
 gek-ko ○
 juo-ma ○
 tum-ma ○
 bam-bu ○
 syö-dä ○
 juo-da ○

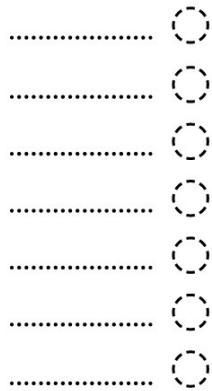
nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ri-lä.

nimi: _____ päiväys: _____

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ri-lä.

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○

nimi: päiväys:

Vä-ri-tä ta-vu-jen vie-res-sä o-le-vat pil-kut. Lue ta-vut. Vä-ri-tä ta-vut oi-ke-al-la vä-ril-lä.

..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○
..... ○

nimi: _____ päiväys: _____

Lue ja väritä ohjeen mukaan.

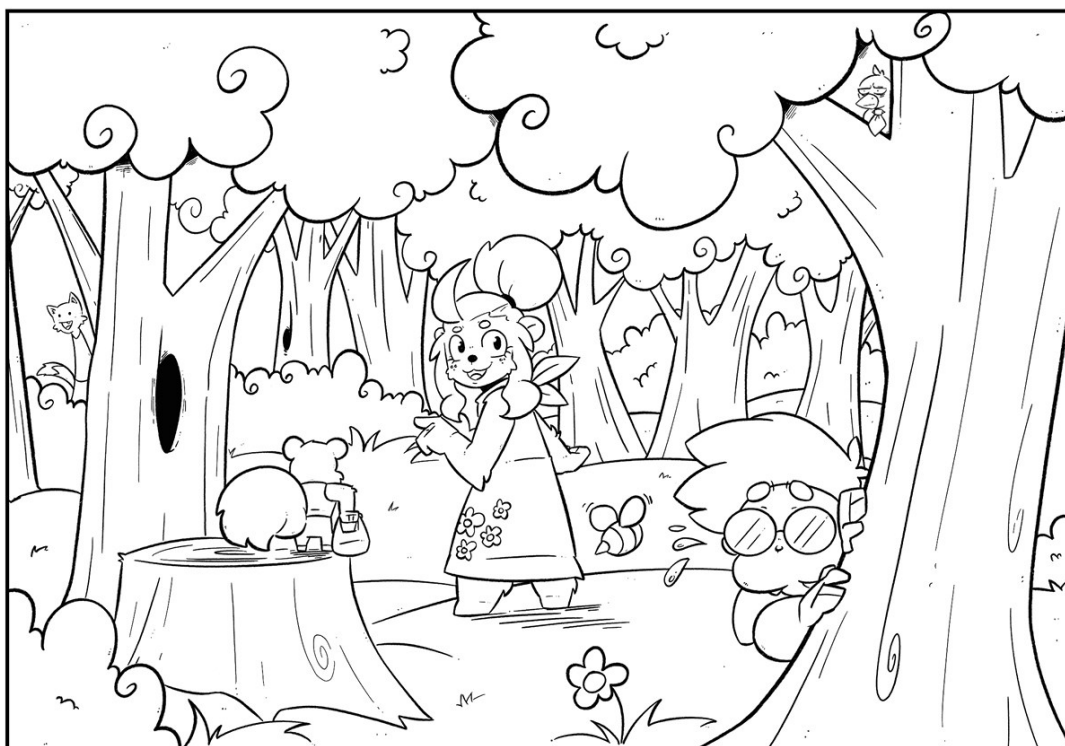
Jaana ja Mauri ovat lähteneet metsään. Etsi ja väritä ne. Maurin hiukset ja kulmakarvat ovat ruskeat. Silmälasit ovat siniset ja paita punainen. Nahka on harmaa.

Jaanalla on vaaleat hiukset ja kulmakarvat. Jaanan kaulassa on vihreä huivi. Jaanan mekko on sininen ja siinä on punaisia kukkia. Jaanan turkki on vaaleanharmaa ja siinä on tummia pilkkuja.

Metsässä on pieniä eläimiä. Etsi ja väritä ne. Orava on ruskea, sillä on päällään punainen paita ja siniset housut. Oravan kauppakassi on vihreä. Lintu on harmaa ja sillä on sininen solmio. Kettu on oranssi ja sillä on violetti paita. Ketun hännän pää on valkoinen. Ampiaisessa on mustia ja keltaisia raitoja. Ampiaisen siivet ovat valkoiset.

Metsässä on paljon puita. Väritä niiden rungot ruskeiksi. Käytä tumman ja vaalean ruskeaa väriä. On kesä. Puiden lehdet ovat tumman ja vaalean vihreitä. Pensaat ovat vihreitä. Piirrä pensasiin punaisia kukkia.

Väritä maassa olevan kukan lehdet ja varsi tumman vihreiksi. Väritä nurmikko vaalean vihreäksi. Lopuksi väritä taivas vaalean siniseksi.

nimi: _____ päiväys: _____

Lue ja väritä ohjeen mukaan.

Maurin hiukset ja kulmakarvat ovat ruskeat.
Silmälasit ovat siniset ja paita punainen.
Nahka on harmaa.

Jaanalla on vaaleat hiukset ja kulmakarvat.
Jaanan kaulassa on vihreä huivi.
Jaanan mekko on sininen ja siinä on punaisia kukkia.
Jaanan turkki on vaaleanharmaa ja siinä on tummia pilkkuja.

Orava on ruskea, sillä on päällään punainen paita ja siniset housut. Oravan kauppakassi on vihreä.
Lintu on harmaa ja sillä on sininen solmio.
Kettu on oranssi ja sillä on violetti paita. Ketun hännänpää on valkoinen.
Ampiaisessa on mustia ja keltaisia raitoja. Ampiaisen siivet ovat valkoiset.

Puiden rungot ovat ruskeita. Puiden lehdet ovat vihreitä.
Pensaat ovat vihreitä. Piirrä pensasiin punaisia kukkia.

Nurmikko on vihreä.
Taivas on sininen.

nimi: _____ päiväys: _____

Lue ja vä-ri-tä oh-jeen mu-kaan.

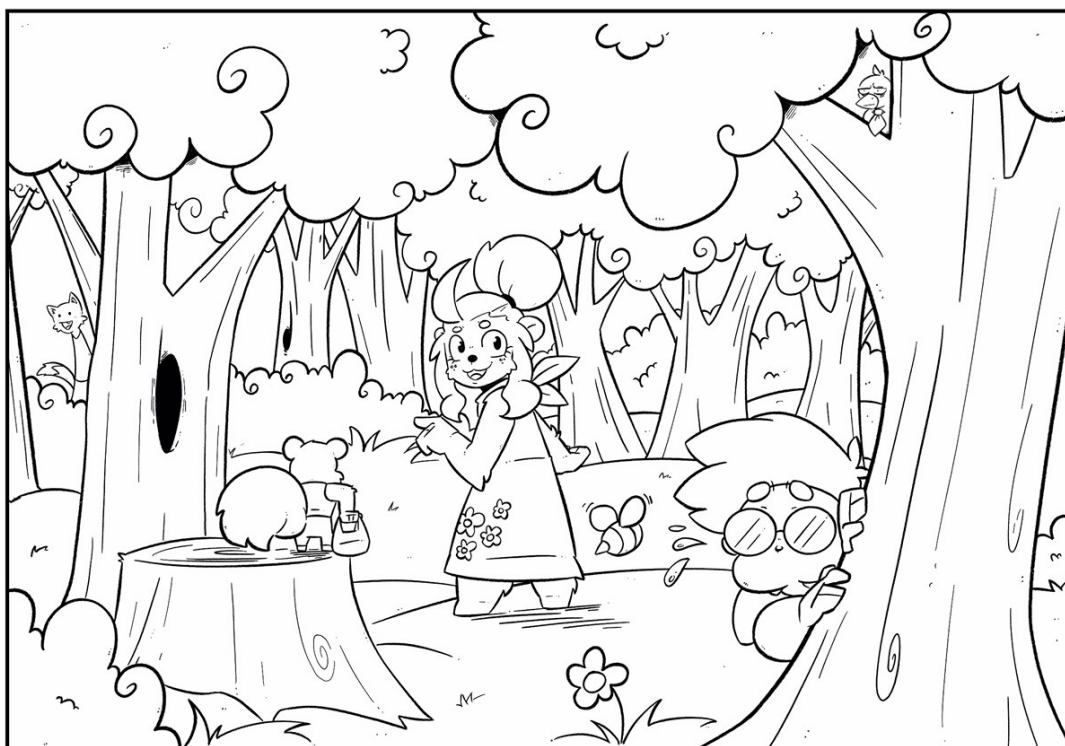
Mau-rin hiuk-set ja kul-ma-kar-vat o-vat rus-ke-at.
Sil-mä-la-sit o-vat si-ni-set ja pai-ta pu-nai-nen.
Nah-ka on har-maa.

Jaa-nal-la on vaa-le-at hiuk-set ja kul-ma-kar-vat.
Jaa-nan kau-las-sa on vih-re-ä hui-vi.
Jaa-nan mek-ko on si-ni-nen ja sii-nä on pu-nai-si-a kuk-ki-a.
Jaa-nan turk-ki on vaa-le-an-har-maa ja sii-nä on tum-mi-a pilk-ku-ja.

O-ra-va on rus-ke-a, sil-lä on pääl-lään pu-nai-nen pai-ta ja si-ni-set hou-sut. O-ra-van kaup-pa-kas-si on vih-re-ä.
Lin-tu on har-maa ja sil-lä on si-ni-nen sol-m-io.
Ket-tu on o-rans-si ja sil-lä on vi-o-let-ti pai-ta. Ke-tun hän-nän pää on val-koi-nen.
Am-pi-ai-ses-sa on mus-ti-a ja kel-tai-si-a rai-to-ja. Am-pi-ai-sen sii-vet o-vat val-ko-iset.

Pui-den run-got o-vat rus-kei-ta. Pui-den leh-det o-vat vih-rei-tä.
Pen-saat o-vat vih-rei-tä. Piir-rä pen-sai-siin pu-nai-si-a kuk-ki-a.

Nur-mik-ko on vih-re-ä.
Tai-vas on si-ni-nen.

nimi: päiväys:

Lue ja väritä ohjeen mukaan.

Mauri

Hiukset ja kulmakarvat ovat ruskeat.
Silmälasit ovat siniset ja paita punainen.
Nahka on harmaa.

Jaana

Hiukset ja kulmakarvat ovat vaaleat.
Kaulassa on vihreä huivi.
Mekko on sininen ja siinä on punaisia kukkia.
Turkki on vaaleanharmaa ja siinä on tummia pilkkuja.

Orava

Turkki on ruskea.
Sen paita on punainen.
Housut ovat ruskeat.
Kassi on vihreä.

Lintu

Lintu on harmaa.
Sillä on sininen solmio.

Kettu

Turkki on oranssi.
Paita on violetti.
Hännän pää on valkoinen.

Ampiainen

Sillä on mustia ja keltaisia raitoja.
Siivet ovat valkoiset.

Metsä

Puiden rungot ovat ruskeita.
Puiden lehdet ovat vihreitä.
Pensaat ovat vihreitä.
Piirrä pensasiin punaisia kukkia.
Nurmikko on vihreä.

nimi: _____ päiväys: _____

Lue ja vä-ri-tä oh-jeen mu-kaan.

Mau-ri

Hiuk-set ja kul-ma-kar-vat o-vat rus-ke-at.
Sil-mä-la-sit o-vat si-ni-set.
Pai-ta on pu-nai-nen.
Nah-ka on har-maa.

Jaa-na

Hiuk-set ja kul-ma-kar-vat o-vat vaa-le-at.
Kau-las-sa on vih-re-ä hui-vi.
Mek-ko on si-ni-nen ja sii-nä on pu-nai-si-a kuk-ki-a.
Turk-ki on vaa-le-an-har-maa ja sii-nä on tum-mi-a pilk-kuja.

O-ra-va

Turk-ki on rus-ke-a.
Sen pai-ta on pu-nai-nen.
Hou-sut o-vat rus-ke-at.
Kas-si on vih-re-ä.

Lin-tu

Lin-tu on har-maa.
Sil-lä on s-ini-nen sol-mi-o.

Ket-tu

Turk-ki on o-rans-si.
Pai-ta on vi-o-let-ti.
Hän-nän pää on val-koi-nen.

Am-pi-ai-nen

Sil-lä on mus-ti-a ja kel-tai-si-a rai-to-ja.
Sii-vet o-vat val-koi-set.

Met-sä

Pui-den run-got o-vat rus-kei-ta.
Pui-den leh-det o-vat vih-rei-tä.
Pen-saat o-vat vih-rei-tä.
Piir-rä pen-sai-siin pu-na-isi-a kuk-ki-a.
Nur-mik-ko on vih-re-ä.

nimi: päiväys:

Luetun ymmärtäminen 1.

Lue tarina. Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Jaana

Mauri

Seikkailu alkaa

Mau-ri o-li ha-ja-mie-li-nen mur-su, jo-ka a-sui jää-ti-kön reu-nal-la. Jo-ka päi-vä se pyy-dys-ti me-res-tä ka-laa ja toi-voi, et-tä sai-si vie-lä jos-kus näh-dä e-te-län suu-ret met-sät.

Pyy-dys-tin ka-laa.

E-rää-nä päi-vä-nä Mau-ri koh-ta-si jää-ti-kön reu-nal-la jää-kar-hun. Jää-kar-hun ni-mi o-li Jaa-na ja se haa-vei-li suu-ris-ta seik-kai-luis-ta. Mau-ris-ta ja Jaa-nas-ta tu-li he-ti ys-tä-vät.

Haa-vei-lin suu-ris-ta seik-kai-luis-ta.

Mau-rin pap-pa o-li ol-lut nuo-re-na seik-kai-li-ja. Kyl-mi-nä tal-vi-il-to-ina hän ker-toi heil-le ta-ri-noi-ta e-te-läs-tä, jos-sa o-li pal-jon vih-rei-tä met-si-ä. Mau-ri ja Jaa-na kuun-te-li-vat ta-ri-noi-ta in-nois-saan ja päät-ti-vät, et-tä ke-säl-lä he-kin läh-te-vät seik-kai-le-maan.

Pap-pa-ni ker-toi ta-ri-noi-ta.

nimi: _____ päiväys: _____

Ke-vääl-lä Jaa-na ja Mau-ri al-koi-vat ra-ken-taa laut-taa, jol-la he voi-si-vat sei-la-ta e-te-lään. Pit-kän mat-kan ui-mi-nen jän-nit-ti Jaa-naa, jo-ten he o-li-vat päät-tä-neet mat-kus-taa lau-tal-la. Mau-ri-la ja Jaa-nal-la o-li on-gel-ma. Jää-ti-köl-tä ei löy-ty-nyt yh-tään puu-ta, jo-ta o-li-si voi-nut käyt-tää ra-ken-nus-ai-nee-na

Ui-mi-nen jän-nit-tää mi-nu-a.

Het-ken a-si-aa poh-dit-tuaan Jaa-na kek-si, et-tä he voi-si-vat y-rit-tää et-si-ä me-res-tä. Siel-lä saat-tai-si ol-la ok-si-a, jot-ka o-li-vat a-je-leh-ti-neet pit-kän mat-kan jää-ti-kön reu-nal-le as-ti. Mau-ri o-li hy-vä ka-las-ta-ja, jo-ten hän su-kel-si ve-teen.

Kek-sin, et-tä ok-si-a voi et-siä ve-des-tä.

Mau-ri et-si ja et-si, mut-ta yh-tä-kään ok-saa ei löy-ty-nyt. Sen si-jaan Mau-ri huo-ma-si, et-tä me-res-sä o-li pal-jon ros-ki-a. Hän al-koi tuo-da nii-tä ran-taan. "Me-hän voim-me teh-dä lau-tan näis-tä ros-kis-ta", Jaa-na eh-dot-ti. Maas-sa hei-dän e-des-sään o-li i-so ka-sa ros-ki-a, jois-ta sai-si mah-ta-van lau-tan.

Toin ros-ki-a ran-taan.

Mau-ri ja Jaa-na al-koi-vat ra-ken-taa laut-taa. "Työn-ne-tään laut-ta ve-teen", Mau-ri sa-noi, kun laut-ta o-li val-mis. He työn-si-vät ja työn-si-vät ja sai-vat lau-tan ve-teen. "Nyt me voim-me läh-te-ä", Jaa-na il-moit-ti.

nimi: _____ päiväys: _____

Luetun ymmärtäminen 1.

Lue tarina.

Jaana

Mauri

Seikkailu alkaa

Mauri oli hajamielinen mursu, joka asusteli jäätikön reunalla. Joka päivä se pyydysti merestä kalaa ja toivoi, että saisi vielä jonakin päivänä nähdä etelän suuret metsät.

Eräänä päivänä Mauri kohtasi jäätikön reunalla jääkarhun. Jääkarhun nimi oli Jaana ja se haaveili suurista seikkailuista. Maurista ja Jaanasta tuli heti ystävät.

Maurin pappa oli ollut nuorena seikkailija. Kylminä talvi-iltoina hän kertoi heille tarinoita etelästä, jossa oli paljon vihreitä metsiä. Mauri ja Jaana kuuntelivat tarinoita innoissaan ja päättivät, että kesällä hekin lähtisivät seikkailemaan.

Keväällä Jaana ja Mauri alkoivat rakentaa lauttaa, jolla he voisivat seilata etelään. Pitkän matkan uiminen jännitti Jaanaa, joten he olivat päättäneet matkustaa lautalla. Maurilla ja Jaanalla oli ongelma. Jäätiköltä ei löytynyt yhtään puuta, jota olisi voinut käyttää rakennusaineena.

Hetken asiaa pohdittuaan Jaana keksi, että he voisivat yrittää etsiä merestä. Siellä saattaisi olla oksia, jotka olivat ajellehtineet pitkän matkan jäätikön reunalle asti. Mauri oli hyvä kalastaja, joten hän sukelsi veteen.

Mauri etsi ja etsi, mutta yhtäkään oksaa ei löytynyt. Sen sijaan Mauri huomasi, että meressä oli paljon roskia. Hän alkoi tuoda niitä rantaan. "Mehän voimme tehdä lautan näistä roskista", Jaana ehdotti. Maassa heidän edessään oli iso kasa roskia, joista saisi mahtavan lautan.

Mauri ja Jaana alkoivat rakentaa lauttaa. "Työnnetään lautta veteen", Mauri sanoi, kun lautta oli valmis. He työnsivät ja työnsivät ja saivat lautan veteen. "Nyt me voimme lähteä", Jaana ilmoitti.

nimi: _____ päiväys: _____

Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Pyydystin kalaa.

Haaveilin suurista seikkailuista.

Pappani kertoi tarinoita.

Uiminen jännittää minua.

Keksin, että oksia voi etsiä vedestä.

Toin roskia rantaan.

nimi: _____ päiväys: _____

Luetun ymmärtäminen 2.

Lue tarina. Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Jaana

Mauri

Merimatka

Jaa-na ja Mau-ri läh-ti-vät ke-sän en-sim-mä-ise-nä aa-mu-na. Lau-tan pur-jee-na o-li muo-vi-pus-si, jon-ka Jaa-na o-li ri-pus-ta-nut rau-ta-tan-koon. Tuu-li tart-tui pus-siin ja Jaa-nan ja Mau-rin laut-ta läh-ti liik-keel-le. Ko-vas-sa tuu-les-sa lau-tan vauh-ti kas-voi pian no-pe-ak-si.

Ri-pus-tin muo-vi-pus-sin pur-jeek-si.

Mat-ka kes-ti mon-ta päi-vää. Mau-ri su-kel-si vä-lil-lä ve-teen ja ui lau-tan rin-nal-la rie-mus-ta kil-ju-en. Ui-des-saan Mau-ri ka-las-ti heil-le ruo-kaa. Me-res-tä löy-tyi mo-nen-lai-si-a ka-lo-ja. Mau-ri ei tun-nis-ta-nut kaik-ki-a ka-lo-ja, mut-ta ne o-li-vat her-kul-li-si-a.

Et-sin meil-le ruo-kaa mat-kal-la.

Jaa-na ja Mau-ri o-li-vat mat-kan-neet jo mon-ta päi-vää, kun heil-le tu-li on-ge-lma. Jaa-na huo-ma-si, et-tä he ei-vät tien-neet o-li-vat-ko he me-nos-sa oi-ke-aan suun-taan. Sil-loin Mau-ri muis-ti kom-pas-sin, jon-ka pap-pa o-li hä-nel-le an-ta-nut. Mau-ri et-si kom-pas-sin lau-kus-taan ja yh-des-sä he tut-ki-vat kom-pas-si-a.

Muis-tin, et-tä mi-nul-la on kom-pas-si.

nimi: _____ päiväys: _____

Jaa-na ot-ti kom-pas-sin Mau-ril-ta. "Mi-ten tä-mä toi-mii?" hän ky-syi. Mau-ri se-lit-ti, et-tä kom-pas-sin neu-la o-soit-ti ai-na poh-joi-seen. "Jos me ha-lu-am-me e-te-lään, mei-dän täy-tyy siis läh-te-ä sin-ne, min-ne neu-la ei o-soi-ta", Mau-ri ker-to-i. Jaa-na ja Mau-ri huo-ma-si-vat, et-tä laut-ta vei hei-tä i-tään.

O-sa-sin käyt-tää kom-pas-si-a.

"Me-nem-me-kö me vää-rään suun-taan? Me-hän ha-lu-sim-me e-te-lään." Jaa-na har-mis-tu-i. Mau-ri ei eh-ti-nyt vas-ta-ta, sil-lä äk-ki-ä e-ri-koi-sen suu-ri aal-to pais-ka-si hei-dät pois lau-tan pääl-tä. Jaa-nas-ta tun-tu-i sil-tä, kun hän huk-kui-si. Jaa-na kau-hoi vet-tä kä-pä-lil-lään ja on-nis-tui pin-nis-te-le-mään it-sen-sä pin-nal-le. Lä-hel-lä Mau-ri ui tai-ta-vas-ti ko-vas-sa aal-lo-kos-sa.

Mi-nä mel-kein hu-kuin ve-teen.

Mau-ri aut-toi Jaa-naa ui-mi-ses-sa ja kat-soi ym-pä-ril-leen. Voi ei! Laut-ta o-li ha-jon-nut! Mi-ten he nyt pää-si-sivät e-te-lään? Kau-kai-suu-des-sa Mau-ri nä-ki jo-tain vih-re-ää. Sen täy-tyi ol-la saa-ri! Mau-ri huu-si Jaa-nal-le, et-tä hei-dän täy-tyi ui-da kau-ka-na nä-ky-vän saa-ren luok-se.

Näin saa-ren.

Mau-ri ja Jaa-na ui-vat ja ui-vat. Jaa-nan voi-mat o-li-vat mel-kein lo-pus-sa, kun-nes he vih-doin pää-si-vät saa-reen. Uu-pu-nee-na Jaa-na ja Mau-ri nu-ka-hti-vat ran-nal-le.

nimi: _____ päiväys: _____

Luetun ymmärtäminen 2.

Lue tarina.

Jaana

Mauri

Merimatka

Jaana ja Mauri lähtivät kesän ensimmäisenä aamuna. Lautan purjeena oli muovipussi, jonka Jaana oli ripustanut rautatankoon. Tuuli tarttui pussiin ja Jaanan ja Maurin lautta lähti liikkeelle. Kovassa tuulessa lautan vauhti kasvoi pian nopeaksi.

Matka kesti monta päivää. Mauri sukelsi välillä veteen ja ui lautan rinnalla riemusta kiljuen. Uudessaan Mauri kalasti heille ruokaa. Merestä löytyi monenlaisia kaloja. Mauri ei tunnistanut kaikkia kaloja, mutta ne olivat herkullisia.

Jaana ja Mauri olivat matkanneet jo monta päivää, kun heille tuli ongelma. Jaana huomasi, että he eivät tienneet olivatko he menossa oikeaan suuntaan. Silloin Mauri muisti kompassin, jonka pappa oli hänelle antanut. Mauri etsi kompassin laukustaan ja yhdessä he tutkivat kompassia.

Jaana otti kompassin Maurilta. "Miten tämä toimii?" hän kysyi. Mauri selitti, että kompassin neula osoitti aina pohjoiseen. "Jos me haluamme etelään, meidän täytyy siis lähteä sinne, minne neula ei osoita", Mauri kertoi. Jaana ja Mauri huomasivat, että lautta vei heitä itään.

"Menemmekö me väärään suuntaan? Mehän halusimme etelään." Jaana harmistui. Mauri ei ehtinyt vastata, sillä äkkiä erikoisen suuri aalto paiskasi heidät pois lautan päältä. Jaanasta tuntui siltä, kun hän hukkuisi. Jaana kauhoi vettä käpälillään ja onnistui pinnistelemaan itsensä pinnalle. Lähellä Mauri ui taitavasti kovassa aallokossa.

Mauri auttoi Jaanaa uimisessa ja katsoi ympärilleen. Voi ei! Lautta oli hajonnut! Miten he nyt pääsisivät etelään? Kaukaisuudessa Mauri näki jotain vihreää. Sen täytyi olla saari! Mauri huusi Jaanalle, että heidän täytyi uida kaukana näkyvän saaren luokse.

Mauri ja Jaana uivat ja uivat. Jaanan voimat olivat melkein lopussa, kunnes he vihdoin pääsivät saareen. Uupuneena Jaana ja Mauri nukahtivat rannalle.

nimi: _____ päiväys: _____

Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Ripustin muovipussin purjeeksi.

Etsin meille ruokaa matkalla.

Muistin, että minulla on kompassi.

Osinin käyttää kompassia.

Minä melkein hukuin veteen.

Näin saaren.

nimi: _____ päiväys: _____

Luetun ymmärtäminen 3.

Lue tarina. Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Jaana

Mauri

Suuri metsä

Mau-ri ja Jaa-na he-rä-si-vät ran-nal-la. Mau-ri nou-si is-tu-maan ve-ny-tel-len ja hau-ko-tel-len. Jaa-na pomp-pa-si pys-tyyn. "O-lem-me met-säs-sä!" hän huu-dah-ti. Mau-ri köm-pi y-lös ja hie-roi sil-mi-ään u-ne-li-aas-ti. Hän o-li hu-kan-nut sil-mä-la-sin-sa ja Jaa-na aut-toi nii-den et-si-mi-ses-sä. La-sit löy-tyi-vät ran-nal-ta hiek-kaan hau-tau-tu-nee-na. Mau-ri lait-toi ne sil-mil-leen ja kat-soi met-sää ih-meis-sään. Met-sä o-li täyn-nä vih-rei-tä pui-ta ja pen-sai-ta.

He-rä-sin vä-sy-nee-nä.

Jaa-na läh-ti juok-se-maan met-sää koh-ti niin ko-va-a, et-tä Mau-ri ei mei-nan-nut eh-ti-ä mu-kaan. Met-säs-sä Jaa-na löy-si no-pe-as-ti si-ni-si-ä mar-jo-ja ja al-koi syö-dä nii-tä. Mau-ri ar-ve-li, et-tä mar-jat o-li-vat mus-ti-koi-ta. Pap-pa o-li ker-to-nut niis-tä. Yh-des-sä he is-tui-vat puun juu-rel-le ja söi-vät mus-ti-koi-ta aa-mu-pa-lak-si.

Tun-nis-tin mar-jat.

Äk-ki-ä hei-dän e-teen-sä hyp-pä-si rus-ke-a o-tus, jol-la o-li pör-röi-nen hän-tä. O-tuk-sen kä-des-sä hei-lui kas-si ja se hei-lut-ti heil-le nyrk-ki-ään. Jaa-na me-ni o-tuk-sen luok-se ja y-rit-ti ju-tel-la sil-le. Jaa-na ra-kas-ti uu-siin ka-ve-rei-hin tu-tus-tu-mis-ta. O-tus sa-noi jo-tain vi-hai-sel-la ää-nel-lä ja o-soit-te-li mar-jo-ja.

Y-ri-tin ju-tel-la o-tuk-sel-le.

nimi: _____ päiväys: _____

”Se ei var-maan ha-lu-a, et-tä me syöm-me mar-jo-ja”, Mau-ri kuis-ka-si ja ti-put-ti mus-ti-kat maa-han. Maur-i al-koi pe-ruut-taa. Hän ei ha-lun-nut häi-ri-tä met-sän a-suk-kai-ta. ”Pap-pa sa-noi et-tä nuo o-ra-vat saat-ta-vat ol-la ä-käi-si-ä”, Mau-ri muis-tut-ti ja ve-ti Jaa-nan mu-kaan-sa.

Tie-sin, min-kä e-läi-men ta-pa-sim-me.

Mau-ri ja Jaa-na jat-koi-vat mat-kaa. O-ra-va kii-pe-si ta-kai-sin puu-hun ja kat-soi hei-tä siel-tä. Äk-ki-ä Mau-rin e-teen pör-rä-si pie-nen pie-ni len-tä-vä ö-tök-kä, jos-sa o-li mus-taa ja ke-ltais-ta. Mau-ri sän-tä-si puun taak-se pii-loon. Pap-pa o-li ker-to-nut, et-tä am-pi-ai-set voi-vat pis-tää. Am-pi-ai-nen ei vä-lit-tä-nyt heis-tä vaan len-si pois.

Pel-kä-sin am-pi-ai-sta.

Mau-ri ja Jaa-na kul-ki-vat met-säs-sä ko-ko päi-vän. Kun aur-in-ko las-ki, he is-tui-vat puun al-le ja muis-teli-vat nä-ke-mi-ään e-läi-mi-ä ja kas-ve-ja. Heil-lä o-li ol-lut haus-kaa, mut-ta Mau-ri-la al-ko-i ol-la i-kä-vä ko-tiin. He päät-ti-vät, et-tä nyt o-li näh-ty tar-peek-si maa-il-maa. Aa-mul-la o-li-si ai-ka men-nä ta-kai-sin ko-tiin. He voi-si-vat näh-dä li-sää seu-raa-va-na ke-sä-nä.

Mi-nul-le tu-li i-kä-vä ko-tiin.

nimi: _____ päiväys: _____

Luetun ymmärtäminen 3.

Lue tarina.

Jaana

Mauri

Suuri metsä

Mauri ja Jaana heräsivät rannalla. Mauri nousi istumaan venytellen ja haukotellen. Jaana pomppasi pystyyn. "Olemme metsässä!" hän huudahti. Mauri kömpi ylös ja hieroi silmiään uneliaasti. Hän oli hukannut silmälasinsa ja Jaana auttoi niiden etsimisessä. Lasit löytyivät rannalta hiekkaan hautautuneena. Mauri laittoi ne silmilleen ja katsoi metsää ihmeissään. Metsä oli täynnä vihreitä puita ja pensaita.

Jaana lähti juoksemaan metsää kohti niin kovaa, että Mauri ei meinannut ehtiä mukaan. Metsässä Jaana löysi nopeasti sinisiä marjoja ja alkoi syödä niitä. Mauri arveli, että marjat olivat mustikoita. Pappa oli kertonut niistä. Yhdessä he istuivat puun juurelle ja söivät mustikoita aamupalaksi.

Äkkiä heidän eteensä hyppäsi ruskea otus, jolla oli pörröinen häntä. Otuksen kädessä heilui kassi ja se heilutti heille nyrkkiään. Jaana meni otuksen luokse ja yritti jutella sille. Jaana rakasti uusiin kavereihin tutustumista. Otus sanoi jotain vihaisella äänellä ja osoitteli marjoja heidän käsissään.

"Se ei varmaan halua, että me syömme marjoja", Mauri kuiskasi ja tiputti mustikat maahan. Mauri alkoi peruuttaa. Hän ei halunnut häiritä metsän asukkaita. "Pappa sanoi että nuo oravat saattavat olla äkäisiä", Mauri muistutti ja veti Jaanan mukaansa.

Mauri ja Jaana jatkoivat matkaa. Orava kiipesi takaisin puuhun ja katsoi heitä sieltä. Äkkiä Maurin eteen pörräsi pienen pieni lentävä eläin, jossa oli mustaa ja keltaista. Mauri säntäsi puun taakse piiloon. Pappa oli kertonut, että ampiaiset voivat pistää. Ampiaisen ei välittänyt heistä vaan lensi pois.

Mauri ja Jaana kulkivat metsässä koko päivän. Kun aurinko laski, he istuivat puun alle ja muis-telivat näkemiään eläimiä ja kasveja. Heillä oli ollut hauskaa, mutta Maurilla alkoi olla koti-ikävä. He päättivät, että nyt oli nähty tarpeeksi maailmaa. Aamulla olisi aika mennä takaisin kotiin. He voisivat nähdä lisää seuraavana kesänä.

nimi: _____ päiväys: _____

Vastaa kysymyksiin: Kehen virke sopii? Ympyröi oikea vastaus.

Heräsin väsyneenä.

Tunnistin marjat.

Yritin jutella otukselle.

Tiesin, minkä eläimen tapasimme.

Pelkäsin ampiaista.

Minulle tuli koti-ikävä.

nimi: päiväs:

nimi: päiväs:

